

»Mladi za napredek Maribora 2013«
30. srečanje

KAKOR, DA JE VSE EN SAM TRENUTEK

Področje umetnost

Raziskovalna naloga

Maribor, januar 2013

KAZALO VSEBINE:

1	UVOD.....	8
2	METODOLOGIJA DELA.....	10
3	PLES KOT UMETNOST.....	11
3.1	Kaj je ples.....	11
3.2	Zgodovina plesa.....	11
3.3	Stare kulture.....	12
3.4	Kršćanstvo.....	12
3.5	Prvi družabni plesi.....	13
3.6	Renesansa.....	13
3.7	Barok.....	14
3.8	Gledališko-odrski ples.....	14
4	BALET.....	16
4.1	Dvorni balet – ballet de cour.....	16
4.2	Veliki kraljevi balet – grand ballet du roy.....	16
4.3	Kraljevska akademija za ples – Academie royale de danse.....	16
4.4	Balet akcije – ballet d'action.....	17
4.5	Romantika.....	17
4.6	Degeneracija in zaton baleta.....	17
4.7	Šole baleta in razvoj posameznih zvrsti plesa.....	18
4.8	Muzikal – musical, film, plesno gledališče.....	19
5	RAZVOJ BALETNE UMETNOSTI V SLOVENIJI.....	20
6	BALETNA TEHNIKA.....	25
6.1	Učenje plesa.....	26
6.2	Ustvarjanje baleta.....	26
6.3	Baletni trening.....	26
6.4	Nekatere znane baletne zgodbe.....	27
7	JAZZ PLES.....	28
7.1	Značilnosti jazz plesa.....	28
8	INTERVJUJI.....	31
9	ANKETA MED UČENCI OD 6. DO 9. RAZREDA TER DIJAKI 2. LETNIKA IN ANALIZA PODATKOV.....	41
10	ANKETA MED PLESALKAMI MODERNEGA JAZZA IN BALETA PLESNE IZBE MARIBOR IN ANALIZA PODATKOV.....	53
11	REZULTATI.....	72
12	ZAKLJUČEK.....	73
13	SEZNAM VIROV IN LITERATURE.....	74
13.1	Literatura.....	74
14	ANKETNI VPRAŠALNIK 1.....	75
15	ANKETNI VPRAŠALNIK 2.....	78
16	ANKETNI VPRAŠALNIK 3.....	80

KAZALO SLIK:

Slika 1: Kakor da je vse en sam trenutek.....	6
Slika 2: Avenija 25	7
Slika 3: Avenija 25 drugič	27
Slika 4: Ljubi kruhek	30
Slika 5: Anita Čanadi.....	32
Slika 6: Ana Show	35
Slika 7: Don Kihot.....	37
Slika 8: Klicali so me Puby.....	40
Slika 9: Jazz in balet	82

KAZALO GRAFOV:

Graf 1: Spol.....	41
Graf 2: Se ukvarjaš s kakšno izven šolsko dejavnostjo?	42
Graf 3: S katero dejavnostjo se ukvarjaš?.....	43
Graf 4: S katero zvrstjo plesa se ukvarjaš?	44
Graf 5: Si razmišljal/a, da bi zamenjal zvrst plesa?	45
Graf 6: Te je kdaj zanimal balet in kaj te je pri njem pritegnilo?	46
Graf 7: Si kdaj razmišljal/a, da bi začel/a plesati?	47
Graf 8: S čim povezuješ besedo balet?.....	48
Graf 9: ali baletno predstavo?	49
Graf 10: Katero predstavo si i že ogledal/a?.....	50
Graf 11: Mnenje o predstavi	51
Graf 12: Ali misliš, da se boš v prihodnosti ukvarjal/a s plesom?.....	52
Graf 13: Spol anketirancev Modernega jazza.....	53
Graf 14: Koliko časa se ukvarjaš s plesom?	54
Graf 15: Zakaj si izbral/a ravno Plesno izbo Maribor?	55
Graf 16: Katere plesne zvrsti vse plešeš?	56
Graf 17: Ali se ti zdi, da je osnova za vsako plesno zvrst balet?	57
Graf 19: Utemelji svoj odgovor	59
Graf 20: Ali se želiš profesionalno ukvarjati s plesom?.....	60
Graf 21: Ali si že plesal/a v tujini?.....	61
Graf 22: Koliko plesnih predstav si ogledaš na leto?.....	62
Graf 23: Spol anketirancev baleta	63
Graf 24: Zakaj plešeš balet?.....	64
Graf 25: Zakaj si izbral/a Plesno Izbo Maribor in ne Konservatorija za glasbo in balet?.....	65
Graf 26: Katere plesne zvrsti še plešeš?	66
Graf 27: Ali se ti zdi, da je osnova za vsako plesno zvrst balet?	67
Graf 28: S čim povezuješ besedo balet?.....	68
Graf 29: Ali se želiš profesionalno ukvarjati s plesom?.....	69
Graf 30: Ali si že plesal/a v tujini?.....	70
Graf 31: Koliko plesnih predstav si ogledaš na leto?.....	71

POVZETEK

Ples je umetnost, ki ga plesni pedagogi na ustvarjalni in kreativni način posredujejo mladim plesalcem z namenom, da ples postane več kot samo ljubiteljska dejavnost. Pri plesu plesalec uporablja svoje telo, ki je kot plesni instrument. Z njim lahko izražamo čustva, misli in prepričanje. Kot aktivna plesalka tudi sama ples doživljam tako. Svojo plesno pot sem začela v Plesni Izbi Maribor, s plesanjem modernega jazza. Sčasoma pa sem ugotovila, da moje telo potrebuje nekaj več. Lepšo držo, estetsko dovršenost in boljšo fizično kondicijo. In vse to omogoča balet.

Pri svoji raziskovalni nalogi sem izbrala naslednjo metodologijo dela:

- študij virov,
- intervjuji,
- ankete.

Na podlagi 1. ankete predpostavljam da:

- se manj kot 80% anketirancev ukvarja s kakšno izven šolsko dejavnostjo,
- se manj kot 30% anketirancev ukvarja s plesom,
- se manj kot 20% anketirancev ukvarja z baletom,
- da anketiranci niso dovolj kulturno izobraženi.

Na podlagi 2. in 3. ankete predpostavljam da:

- se manj kot 50% anketiranih plesalcev ukvarja s plesom več kot 5 let,
- več kot 50% anketiranih plesalcev pleše več plesnih zvrsti,
- se manj kot 20% anketiranih plesalcev se želi profesionalno ukvarjati s plesom,
- se večina anketiranih plesalcev in intervjuvanih plesnih pedagogov zaveda pomena baleta.

Po 1. anketi sodeč se večina anketirancev ukvarja s kakšno izven šolsko dejavnostjo. Le redki med njimi pa so se odločili za plesno umetnost. Večina teh anketirancev je izbrala za plesno zvrst hip hop in tudi ni razmišljala o menjavi le-te. Večine balet ne zanima.

Tako kot sem že v uvodu navedla, obstajajo razlike med mnenji anketiranih osnovnošolcev in anketiranimi dijaki.

Prvi balet večinoma povezujejo predvsem z eleganco, lepo držo, mučenjem in zahtevnostjo. Večina osnovnošolcev si je predstavo ogledala v okviru šole, saj je bil ogled te predstave obvezen. Pa tudi mnenje o tej predstavi je večinoma pozitivno, ker je bila ta predstava res odlično izvedena. Med tem pa dijaki veliko bolj cenijo trud in veličino plesnih umetnikov, ter plesalcev nasploh. Število gledanih plesnih predstav se je med njimi zelo povečalo.

Po 2. in 3. anketi ter izvedenih intervjujih pa vidimo, da so odgovori vseh anketiranih plesalcev in intervjuvanih plesnih pedagogov zelo podobni. Vsi se zavedajo, da je potrebno svoje plesno znanje dopolniti in nadgraditi. Balet in njegova tehnika sta vsekakor primerna zato. Zanimivo pa je, da kljub temu da se večina anketiranih plesalcev s plesom ukvarja že več kot 6 let, profesionalno z njim ne misli ukvarjati.

ZAHVALA

Zahvaljujem se svoji mentorici in naši koordinatorki raziskovalnih nalog na šoli, za njune napotke pri pripravi raziskovalne naloge.

Svoji mami in očetu za njuno pomoč.

Svojim plesnim pedagoginjam za njihovo sistematično in strokovno vodeno plesno izobraževanje, s katerim sem pridobila veliko tehničnega plesnega znanja, s poudarkom na lastni ustvarjalnosti in kreativnosti.

Slika 1: Kakor da je vse en sam trenutek

(vir: http://www.jskd.si/ples/novice/odprta_plesna_scena_12.htm)

Kdor ne pleše, ne ve, kaj je življenje.

Kristus v gnostični himni iz drugega stoletja

Slika 2: Avenija 25 (vir:

<http://www.facebook.com/#!/photo.php?fbid=4040268606580&set=a.4040255126243.142795.1277730475&type=3&theater>)

1 UVOD

Pri plesu vsak plesalec uporablja svoje telo, ki je kot plesni instrument. Z njim lahko izraža svoja čustva, misli in prepričanje. Kot aktivna plesalka tudi sama ples doživljam tako. Sčasoma sem ugotovila, da moje telo pri plesu potrebuje nekaj več. Potrebuje lepšo držo, estetsko dovršenost in boljšo fizično kondicijo. In vse to mu omogoča balet.

Na osnovi lastnih izkušenj, prebrane literature, opravljenih anket in intervjujev sem si zastavila naslednja raziskovalna vprašanja:

- kako kulturno izobraženi so moji vrstniki,
- kako moji vrstniki doživljajo plesno umetnost,
- kako balet vpliva na posameznikovo telo,
- kakšen je njegov odraz pri različnih plesnih zvrsteh,
- ali se plesni pedagogi in mi plesalci zavedamo pomena baleta.

Na osnovi raziskovalnih vprašanj sem si zastavila naslednje hipoteze:

- manj kot 30% učencev naše šole se ukvarja s kakšno izven šolsko dejavnostjo,
- manj kot 10% anketirancev se ukvarja s plesom,
- manj kot 5% anketirancev se ukvarja z baletom,
- da anketiranci niso dovolj kulturno izobraženi,
- več kot 70% anketiranih plesalcev se ukvarja s plesom več kot 5 let,
- več kot 50% anketiranih plesalcev pleše več plesnih zvrsti,
- manj kot 30% anketiranih plesalcev se želi profesionalno ukvarjati s plesom,
- večina anketiranih plesalcev in intervjuvanih plesnih pedagogov se zaveda pomena baleta.

Prišla sem do zanimivih in predvsem poučnih spoznanj. Večina anketiranih osnovnošolcev se ukvarja s kakšno izven šolsko dejavnostjo. Vendar je ta podatek vprašljiv in po mojem mnenju tudi neresničen, saj vem, da so nekateri moji sovrstniki na nekatera vprašanja odgovarjali kar tako. Zanimivo pa je, da so dijaki enega izmed razredov II. gimnazije v Mariboru pravo nasprotje. Pri tem moram upoštevati, da je bil vzorec anketiranih dijakov majhen (okoli 30 dijakov). Zanimivo bi bilo videti, če bi anketirala dijake še katerih drugih srednjih šol. Po mojem mnenju ima pri tem zelo veliko vlogo tudi šola. Ta vloga se odraža v velikem številu možnosti, ki jih šola nudi. Od dejavnosti, ki so organizirane na šoli sami: šolski orkester, šolski pevski zbor, razna šolska gledališča (EST, francosko gledališče,

amfiteater...) ter dejavnosti, ki jih organizirajo izven šole. Na tak način šola prispeva k vsestranskemu kulturnemu razvoju vsakega posameznika.

Pri tem pa ne smemo pozabiti tudi na pomembno vlogo pri kulturnem in plesnem razvoju otrok, ki jo imajo starši. Otroke je potrebno odvrti od računalnikov, jih poslati v realni svet, kulturno izobraziti in prispevati k njihovem vsestranskemu razvoju. Ki ga ples kot tak, vsekakor nudi. Vpliva na razvoj mišic, na gibalno sposobnost telesa, izboljša fizično kondicijo, pripomore k razumevanju temeljnih zakonitosti glasbe, izboljšuje koordinacijo gibov in gibljivost telesa ter razvija sposobnost koncentracije. Tega pa se zavedajo anketirani plesalci in njihovi pedagogi.

Kajti kot je dejal Edvard Kocbek, slovenski pisatelj, pesnik in politik, doseči »metafizično skrivnost« z večjim, kultiviranim, plemenitim gibanjem telesa, pomeni imeti neskončno vero v ustvarjalnost. Človeka naredi za človeško bitje. Kajti umetnost, in plesna umetnost zagotovo, je tista strma, skoraj navpična pot, po kateri se človeško bitje zmore približati Nepoimenljivemu.

(MEJAČ, J. 2005. Danseur noble, str. 10)

2 METODOLOGIJA DELA

Pri svoji raziskovalni nalogi sem izbrala naslednje raziskovalne metode:

- študij virov,
- intervjuji,
- ankete.

Anketni vprašalnik št. 1 je reševalo skupno 71 učencev naše šole in 29 dijakov II. gimnazije Maribor.

Anketna vprašalnika št. 2 in 3 je reševalo skupno 18 plesalcev Plesne izbe Maribor.

3 PLES KOT UMETNOST

3.1 *Kaj je ples*

Ples oz. izražanje z gibi in s telesom- je umetnost, stara kolikor je staro človeštvo samo. Kot najbolj neposreden način človekovega komuniciranja s svetom se je razvil v celovito kulturo, ki spremlja vse stopnje njegovega razvoja. Srečamo ga že na jamskih slikarijah iz kamene dobe, na grškem vaznem slikarstvu in v antični umetnosti. Plesalo se je torej vedno in povsod tako iz religioznih kakor iz posvetnih vzgibov, ob ljubezenskem dvorjenju kakor ob kulturnem obredju, ob rojstvu in ob smrti, ob setvi in ob žetvi, ob pripravah na lov ali boj, ob raznih ceremonijah – pa za zabavo in sprostitiv.

Vedno je bil navdih in izraz človekove ustvarjalnosti, bodisi čisto preproste in neposredne bodisi kot vrhunske umetnosti. Tako je v tem dolgem obdobju svojega obstoja razvil neizmerno bogastvo oblik, estetskih vzorcev in zakonitosti, tehničnih in teoretskih pojmov in zasnov, pedagoških in koreografskih načel.

(DOLINAR, K. 1990. Ples, leksikoni Cankarjeve založbe., str. 7.)

3.2 *Zgodovina plesa*

Ples je najbližji koreninam vsake umetnosti. Dotika se zgodovine jezikov in sega nadalje v področje fiziologije in psihologije, vere, narodopisja in narodoslovja, glasbe in likovne umetnosti, sociologije in gospodarske zgodovine. Zato je njegovo pisno izročilo nepregledno obširno, pisano in nepopolno. Nobena veja umetnostne zgodovine ne bi težje pogrešala prvinskih ljudstev kot prav plesno izročilo. Kajti prvinska ljudstva so žive priče predzgodovinskih časov, v katerih je potekal ustvarjalni razvoj plesa. Ples presega ločevanja, ki so nastala šele v razvitih civilizacijah – med telesom in dušo, med spontanim čustvenim izražanjem in nadzorovanim obnašanjem, med družbenim življenjem in razvojem posameznika, med igro, čaščenjem bogov, bojevanjem in predstavo.

Ples, ki smo ga podedovali od živalskih prednikov kot urejen gibni izraz prekipevajoče duše, se razvija in širi v iskanje boga, v zavestno sredstvo poseganja po nadčloveških močeh, ki oblikujejo naše usode. Ples postaja žrtveni obred, zaklinjanje, molitev in preroška vizija. Priklicuje in zaklinja sile narave, zdravi bolne, povezuje umrle z verigo prednikov, zagotavlja pridelek na polju, srečo na lovu, zmago v bitki. Je stvarnik, vzdrževalec, urejevalec in čuvar.

Ples je življenje na višji stopnji. V plesu se zlivajo delo in igra, zakonitost in svoboda. Že zelo zgodaj, v kulturi kamene dobe, so bili plesi umetnine; v začetku železne dobe se je s vključevanjem mitov ples povzpел v dramo. V visoko razvitih kulturah je postal umetnost v ožjem pomenu, poskušal je vplivati na ljudi, ne več na duhove, zlomila se je njegova vseobsegajoča moč. Razpadel je. Kar je ostalo visoko razvitim kulturam, nam Evropejcem, se je razcepilo v umetnost in družabno zabavo. Vendar imajo še vse visoko razvite kulture kot duhovno dediščino vzneseno predstavo, da je vsako nadzemeljsko in nadčloveško gibanje ples.

(SACHS, C. 1997. Svetovna zgodovina plesa., str. 12-20)

3.3 *Stare kulture*

Kulture med Eufrotom in Tigrisom so bile zelo razvite in bogate. Iz redkih poročil oz. najdb, ki so se ohranile, lahko sklepamo na bogato in razkošno dvorno življenje, saj govorijo o velikem številu glasbenikov in plesalcev, ki so zabavali vladarje in dvorjane. Kakšni so bili ti plesi, ne vemo. Imeli pa so veliko različnih glasbil, med njimi tudi bobnov, ki so bili včasih tako veliki, da so plesalci plesali na njih.

(OTRIN, I. 1998. Razvoj plesa in baleta, str. 20)

3.4 *Kršćanstvo*

Po nastopu krščanstva se položaj spremeni. Tako kot je bilo za Grke zemeljsko življenje in s tem telo in ples dragocen ideal, je za kristjane telo nekaj, kar je treba skrivati. S tem seveda tudi ples, saj je najbolj telesen od vseh umetnosti. Ko je krščanstvo postalo uradna vera in pridobilo na moči in vplivu, so se začele prepovedi. Cerkev je prepovedala vse stare obrede, ki so bili poganski, in tako tudi ples, ki je največkrat izraz telesnega in duševnega veselja in razigranosti. Zato imamo o plesu in gledališču iz tistega časa – razen prepovedi – zelo malo podatkov ali virov.

(OTRIN, I. 1998. Razvoj plesa in baleta, str. 38)

3.5 Prvi družabni plesi

Na začetku drugega tisočletja se spremeni tudi življenje višjih stanov – plemičev. Fevdalni red in njegova moč sta se vedno bolj utrjevala. Križarji so na svojih pohodih v sveto deželo videli razkošje orientalskih plemičev. To željo po prefinjenosti in udobju so prinesli na svoje gradove, kjer je bilo prej življenje precej neudobno in primitivno. Začutili so željo po uživanju, ne samo po bojevanju in turnirjih. Začeli so podpirati poezijo in jo povezovati z glasbo.

Novo obliko so prinašali potujoči pevci, ki so jih imenovali trubadurji. Ti pevci so prinesli med plemstvo nov duh. Kmalu so vsi pesnili, igrali lutnjo in peli. Plemkinje in premožne mladenke so se tem težnjam pridružile po svoje. Ob zvokih petja ali lutnje so začele plesati. Plesale so mirne ples v krogu ali posamezno. Za viteze pa je bil ples takrat še nekaj nemoškega, nekaj, kar se za bojovníka in junaka ne spodobi. Plemkinjam so pri plesu pomagali njihovi mladi služabniki – paži, ki še niso prišli v moška leta. Plesali so ples v krogu in jih imenovali *carole*. To so bili koraki iz kmečkih plesov, le da so jih poenostavili zaradi težkih oblačil, ki so jih nosile plemkinje, pa tudi zaradi želje po lepem, dostojanstvenem vedenju, ki naj bi ločevalo plemiški stan od tlačanov in njihovih plesov.

Tako se je razvijala nova vrsta plesa – družabni ples.

(OTRIN, I. 1998. Razvoj plesa in baleta, str. 44-45)

3.6 Renesansa

Obdobje kulturne zgodovine, ki se je začelo proti koncu 13. stoletja in se končalo z nastopom baroka v 16. stoletju, imenujemo *renesansa*. Naziv izvira iz francoske besede *renaissance*, ki pomeni preporod – obnova.

Spremeni se odnos do plesa, ki postane še bolj ugleden, pa tudi bolj radoživ. Odnos med spoloma se spremeni. Ženska stopi z mesta nedosegljivega trubadurskega ideala v središče družabnega dogajanja. Ples v paru postane pravilo. Te ples so začeli imenovati nizki plesi – *bassa danza*. V plesu ni bilo nobenih skokov. Kmalu so med poklone in sprehajanje začeli vpletati razne korake, ki so si jih včasih sposojali pri kmečkih plesih, le da so jih poenostavili in umirili, jih prilagodili svojim merilo plemiške etikete. Včasih si je nove korake oz. figure izmislil kak nadarjen plesalec in vsi so ponavljali za njim. Plesali so ob vokalni spremljavi, večinoma enoglasni.

Takšni so bili prvi družabni plesi v Evropi. Niso bili sad ljudskega izročila, ampak so se jih morali plemiči naučiti.

(OTRIN, I. 1998. Razvoj plesa in baleta, str. 46-47)

3.7 Barok

Enostavne, čiste linije renesančne umetnosti so se začele spreminjati. Vedno bolj so postajale komplicirane, polne okraskov in dodatkov.

Spreminjal se je tudi ples, saj je vedno odraz družbenega razvoja in stanja. Družabni plesi so se rojevali in izginjali. V renesansi je bil ples stilizacija družabnega vedenja, v baroku pa postane vrhunec osebne plesne kulture. Francoska šola 17. stoletja zahteva pred vsakim korakom *petit plie* kot pripravo.

Razvile so se nove vrste plesa. Najbolj priljubljena sta bila *menuet*, ki so ga imenovali tudi *kraljica plesa* ali *ples kraljev* in pa *gavota*. Bistveno nov element v razvoju plesa pa je dokončno oblikovanje gledališkega – odrskega plesa.

(OTRIN, I. 1998. Razvoj plesa in baleta, str. 57-58)

3.8 Gledališko-odrski ples

Gledališki ples je doživel prvi višek v antiki, po nastopu krščanstva pa je preživel pri glumačih. Pozneje ga je Cerkev vključila v svoje liturgične igre. Na začetku so jih igrali na vozovih. Plemiči so tekmovali, kdo jih bo bolj razkošno opremil. Maskirani nastopajoči so na vozovih igrali, peli in plesali, med občinstvom pa so krožili stihi, ki so pojasnjevali vsebino. Kostumi so bili bogati, vozovi dobro opremljeni.

Podobne zabave so prirejali tudi na samih dvorih. Imenovali so jih mali plesi (*balleti*). Izvajali so jih dvorjani sami. Bili so nekakšni venčki, sestavljeni iz recitacij, pesmi, proze, glasbe, plesa. Vsebina ni bila tako zelo pomembna. S kostumi so nakazovali karakter posameznih vlog, plesali pa so korake takratnih družabnih plesov. Nastopali so alegorični liki, pa tudi veliko eksotičnih elementov je bilo vnesenih v uprizoritev, saj je takratna Evropa odkrivala Orient in njegove zanimivosti.

Tudi ljudski plesi in njihov temperament so bili za plemstvo zanimivi. Na dvoru Medičejcev v Firencah so na neki zabavi uprizorili zanimiv *balleto*. Dvainsedemdeset plemkinj je v skupinah po dvanajst plesalo plese raznih narodov – italijanske, francoske, španske, nizozemske, nemške angleške.

Tako se je rojeval balet. Začelo se je v Italiji. Tam je tudi dobil ime. Še vedno pa so to bile bolj zabavne prireditve kot prave gledališke predstave. Razkošne, bogate, pa vendar zabavne, brez trdnega vsebinskega loka, brez dramaturgije.

Položaj se je spremenil, ko se je balet preselil v Francijo. Francija je sprejela vse umetniške elemente, ki so se razvili v Italiji in Španiji. Kralj Franc I. je bil pravi predhodnik blestečega Ludvika XIV., Sončnega kralja. Podpiral je umetnost, posebno slikarstvo in balet. Njegov sin Henrik II. je nadaljeval tradicijo in ohranjal stike z Italijo in njeno umetnostjo. Poročil se je s Katarino Medičejsko. Ko je ta postala francoska kraljica, je prinesla s seboj v Francijo tudi ljubezen do baleta. Leta 1573 je naročila svojim glasbenim in plesnim mojstrom, naj ji uprizorijo razkošen balet, da bodo očarali poljske diplomate, ki so prišli na pogovore.

Ballet de Polonais je izvajalo šestnajst dvornih dam, ki so predstavljale šestnajst francoskih pokrajin. Gledalci so občudovali dame, ki so se prepletale, obračale, menjavale mesta in nobena se ni zmotila niti enkrat. Teh baletov niso izvajali na odrih, ampak na sredini velike dvorane. Na treh straneh so bili prostori s sedeži za gledalce, še više so bile nekakšne lože oz. balkoni. Spredaj je bil poseben prostor za najvišje plemstvo. Zato in zaradi dolgih kril se koreografi niso osredotočili na delo nog, ki jih skorajda ni bilo videti, pa na figure, na gibanje v prostoru, na floris gibanja.

Katarina, ki je želela umetniški blišč in slavo medičejskega dvora prenesti v Francijo, je povabila v Pariz violinista po imenu Baldassarino Belgiojoso. Vedela je, da bo samo on znal organizirati prireditve, ki bodo v čast njej in francoskemu dvoru. Prvi veliki uspeh je doživel leta 1573 z uprizoritvijo Baleta nimf. V tem baletu je s kombinacijo glasbe, vsebine in plesa že predstavil balet kot obliko gledališke umetniške zvrsti. Dokončno pa je svoje ideje o baletu kot odrskemu fenomenu uresničil s svečano plesno dramo *BALLET COMIQUE DE LA REINE* 15. oktobra 1581 v veliki dvorani palače Petit Bourbon blizu Louvra.

Zgodovina baleta šteje to uprizoritev kot prvo baletno predstavo.

(OTRIN, I. 1998. Razvoj plesa in baleta, str. 58-65)

4 BALET

4.1 Dvorni balet – ballet de cour

Baletne predstave so konec 16. in v 17. stoletju postale neločljivi del dvornih zabav. Bile so razkošne, polne tehničnih efektov, bogatih kostumov. Izvajalci, razen godbenikov, pa so bili še vedno sami plemiči – amaterji. Plesali so še korake starih in novejših družabnih plesov, še vedno je bila geometrija pravilo in zahteva. Kostum je označeval značaj vloge. Vendar so zahteve postajale vedno večje, gledalci so želeli spremembe. Mnogi baletni mojstri so poskušali razvijati balet v novo smer, v večjo izraznost giba.

(OTRIN, I. 1998. Razvoj plesa in baleta, str. 69)

4.2 Veliki kraljevi balet – grand ballet du roy

Kako priljubljen je bil balet na francoskem dvoru, dokazuje dejstvo, da je bilo od leta 1581 do 1610 uprizorjenih na francoskem dvoru čez osemdeset baletov, nekateri celo po večkrat. Niso plesali samo na dvoru. V Parizu je bilo veliko palač, ki so bile uporabne za take svečanosti npr. Petit Bourbon, Louvre, Cardinal. Meščani pa so plesali v Hotel de Ville. Ljudem so bile take predstave všeč in kmalu so začeli prirejati balete za meščanstvo, ki pa je moralo plačevati vstopnino. Na dvorne prireditve meščani seveda niso imeli vstopa. Te so bile samo za povabljenе. V palačo Cardinal je prihajalo vedno več in več ljudi, tako da je v dvorani začelo plesalcem zmanjkovati prostora. Zato so začeli plesati na odrih. Zato se spreminja tudi odnos do plesa – nista več najpomembnejša tloris plesa in geometrija, ampak posamezni koraki, njihova lepota in tehnična zahtevnost. Spreminja se tudi moda.

(OTRIN, I. 1998. Razvoj plesa in baleta, str. 72-75)

4.3 Kraljevska akademija za ples – Academie royale de danse

Plesi so postajali vedno bolj zapleteni. Vsak učitelj jih je učil po svoje. Zato se je kralj Ludvik XIV. odločil, da ustanovi Kraljevsko akademijo za ples, ustanovo, ki naj bi uredila baletno teorijo, očistila balet navlake, ga ohranjala in razvijala. To je bilo leta 1661. Ustanovitev akademije je prinesla baletni umetnosti dolgoročne koristi. Akademiki so prečistili baletni besednjak, dali vsakemu koraku ime in natančno določili, kako naj ga plesalci izvajajo.

Dvorni balet je doživel višek z dvema baletoma: prvi je bil Venerino rojstvo leta 1665, drugi Amorjevo zmagoslavje leta 1681. Amorjevo zmagoslavje so izvedli najprej na dvoru, požel je velikanski uspeh, nato so ga prinesli na oder Palais Royale kot predstavo za meščane, ki so si morali kupiti vstopnice. Pri tej uprizoritvi so že plesali profesionalni plesalci, učitelji plesa in njihovi meščanski učenci iz akademije. Glavna vloga je bila dodeljena meščanki Mlle. Lagontaine, ki je postala prva poklicna balerina in so jo imenovali »kraljica baleta«.

16. maj 1681 šteje zgodovina baleta kot dan, ko se je baletna umetnost ločila od dvornih svečanosti in postala samostojna odrska umetnost.

(OTRIN, I. 1998. Razvoj plesa in baleta, str. 82-85)

4.4 Balet akcije – ballet d'action

Vedno bolj so se pojavljala hotenja, da bi vlogo označeval gib, ne pa kostum. Da bi pripovedovali zgodbo z gibom in plesom, ne pa z recitacijami in pesmijo. Tako se je rodil balet akcije – dramatični balet.

(OTRIN, I. 1998. Razvoj plesa in baleta, str. 89)

4.5 Romantika

V začetku 19. stoletja se v umetnosti razvijajo nova hotenja in novi tokovi. V literaturi in tudi na odru se dokončno uveljavi preprosti človek, z vsemi svojimi problemi, hrepenenjem in bolečino. Mitološki bogovi in heroji potonejo v pozabo, v ospredje stopi človek s svojim notranjim svetom, z upanjem in ljubeznijo, s strahom pred nadnaravnimi silami – vilami, škrti, čarovnicami.

Nove vsebine so zahtevale tudi nove prijeme. Te nove značilnosti – lahкотnost, eksotičnost, svet demonov in vil, globoka ljubezen, hrepenenje in bolečina.

(OTRIN, I. 1998. Razvoj plesa in baleta, str. 101)

4.6 Degeneracija in zaton baleta

Bleščeči vzpon baleta je v drugi polovici 19. stoletja počasi izgubljal zalet. Časi so se spreminjali, okus ljudi tudi. Gledalci so imeli raje učinkovite in živahne plese, raje so gledali noge, ki so jih balerine dvigale visoko, raje so gledali bogate kostume, ne pa beli balet, ki je bil nežen, poetičen in zahteven. Balet je izgubljal svoje umetniško poslanstvo.

Francoski in evropski balet pada v dekadenco. Nekaj časa se drži balet v Skandinaviji ampak tudi tam kmalu zamre. Budi se balet v Rusiji.

(OTRIN, I. 1998. Razvoj plesa in baleta, str. 117-118)

4.7 Šole baleta in razvoj posameznih zvrsti plesa

Poleg baleta v Rusiji se v Evropi pojavi razvoj baleta še na Švedskem, Angliji in Franciji.

Na začetku 20. stoletja se v Evropi dogajajo velike spremembe. Na družbenem in socialnem področju, v etiki in estetiki. Svet se spreminja in z njim tudi umetnost. Umetnik noče več biti samo opazovalec, ampak hoče aktivno sodelovati v družbenem dogajanju in spremembah. Noče opisovati samo lepih strani življenja in človeštva, ampak hoče raziskovati tudi temne strani – socialne razlike, revščino, vojne, kratka, strani človeškega življenja, ki jih umetnost do tedaj ni obravnavala, vsaj ne tako, kot bi jih hoteli sedanji umetniki. Razklanost sodobnega življenja so hoteli prikazati nazorno. Kot v drugih umetnostih, tudi na plesnem področju vre. Slovnica klasičnega baleta koreografom ne dovoljuje veliko svobode. Prikladna je za pravljice in lepše strani življenja, ne pa za tisto, kar se dogaja v globini človeške duše in družbe. V tem primeru govorimo o nemškem ekspresionizmu – ausdruckstanzu.

V Ameriki je bil ples dolgo časa nezaželen kot pregrešna zabava, ki jo prinašajo v čednostno Ameriko pokvarjeni Evropejci. Močni puritanski priseljenci so bili vedno proti plesu, češ da izraža vse, kar je v človeku slabega. Kljub temu se je balet vedno bolj širil in gostovanja evropskih balerin in plesalcev so zanimanje zanj še spodbujala. Konec 19. stoletja so se pričele predvajati točke, v katerih so bile izkoriščene nove električne luči in svetlikajoče se tkanine, kar je bilo zelo učinkovito. To so bili začetki sodobnega plesa v Ameriki, ki je nastajal pod vplivom evropskega ausdruckstanzu.

V istem času se je v Ameriki pod vplivom evropskih mojstrov razvijal tudi klasični balet. V Ameriki je gostovalo veliko število evropskih plesalcev in skupin. Dve osebnosti pa sta bistveno vplivali na razvoj ameriškega baleta in njegovih značilnosti. Mihail Mordkin, ruski plesalec, baletni mojster v Boljšoj teatru, ki je osnoval ameriški baletni ansambel Ballet Theatre, ustanovljen leta 1939. Skupina je želela ohraniti tradicijo ruske klasične tehnike, jo obogatiti s sodobnimi težnjami in elementi. Dodali pa so še visoko stopnjo atletske naravnosti – moči. In George Balanchine, ki je soustanovitelj The School of American Ballet, iz katerega se je pozneje razvil New York City Ballet.

V Ameriki se je razvila tudi nova vrsta plesa, ki je močno vpliva predvsem na sodobne koreografe in na ples v muzikalih. Na nastanek in razvoj te zvrsti sta vplivali jazz glasba in

črnska gibna kultura, pa tudi step in razni elementi drugih plesnih oblik. Zato so to vrsto plesa poimenovali jazz balet.

(OTRIN, I. 1998. Razvoj plesa in baleta, str. 119-195)

4.8 Muzikal – musical, film, plesno gledališče

Ples je bil vedno sestavni del prireditev, ki so bile namenjene predvsem zabavi. V varietejih, revijah, operetah in muzikalih. V muzikalu mora biti ples povezan z vsebino, mora jo pojasnjevati, dopolnjevati in podpirati. Muzikal je nastal na Broadwayu in tam ima še vedno svoje kraljestvo. V prvi polovici 19. stoletja je Amerika doživljala zlato dobo. Prebivalstva je bilo vedno več, denarja pa tudi. Ni pa bilo dovolj zabave za vse ljudi. Bilo je veliko gostovanj evropskih ansamblov in solistov, ampak kljub temu premalo. Posamezniki so začutili priložnost – zabavo za množice, ki bodo prinašale milijone. Tako se je razvil muzikal.

Filmska industrija v Hollywoodu je kmalu ugotovila, da so broadwayske revije in muzikali pripravljeni material za filme. Posnete revije z množico nastopajočih - do dvesto plesalk in na stotine statistov so si sledile po tekočem traku. Razkošna scena in še bolj razkošni kostumi so bili pravilo. Prizorišča so bila različna – na cestah, na odrih, v dvoranah, na avtobusih, na vodi, pod vodo.

Zadnja desetletja se v Evropi širi nova stara oblika gledališča – plesno gledališče (Tanztheater). To se znova vrača k starim odrskim oblikam, ki so združevale ples, glasbo, kostume, sceno, luč, besedo in rekvizite v celoto. Ta celota je drugačna kot je bila pri grškem, baročnem gledališču ali pri muzikalu. Posamezni elementi niso vedno povezani, včasih drug drugega nasilno prekinjajo. Ni jasne dramaturške linije. Gre za izpovednost. Plesno gledališče se hoče aktivno opredeliti do posameznih pojavov in problemov današnje družbe. Zanimiv je tudi nov scenski element – večkratno ponavljanje enega in istega koraka. To naj bi ponazarjalo dolgočasje in praznino vsakodnevnega dogajanja.

(OTRIN, I. 1998. Razvoj plesa in baleta, str. 199-214)

5 RAZVOJ BALETNE UMETNOSTI V SLOVENIJI

Baletna umetnost ima svoje korenine v Sloveniji v prvih vključitvah plesa v gledališke predstave od jezuitskih predstav v 17. stoletju. Tudi pozneje, vse do konca prve svetovne vojne, je bil ples prisoten predvsem pri nekaterih dramskih, pozneje pa tudi opernih in operetnih predstavah.

Prave baletne predstave pa so v naša slovenska mesta, Ljubljano, Maribor, Celje in Ptuj, prinesle potujoče nemške in italijanske gledališke družine. Tudi pri drugih gledaliških predstavah (dramskih, opernih in operetnih) gostujočih skupin je bil ples, večkrat vključen v dogajanje. Leta 1892 je bilo zgrajeno Deželno gledališče. V tem gledališču so pri predstavah nemškega gledališča pogosto sodelovali tudi plesalci.

Prvi plesni nastopi se na slovenskem odru pojavijo v Ljubljani, na začetku 19. stoletja. Na začetku so bili ti plesi začetniški, improvizirani, prirejali pa so se le ob posebnih priložnostih. O večji pogostosti plesa lahko govorimo ob ustanovitvi Dramatičnega društva v letu 1867. Takrat je kar precej dramskih predstav že vsebovalo osnove plesa. Kot samostojen balet se je vse do prve svetovne vojne na slovenskem poklicnem odru uprizarjal le Ipavčev Možiček, leta 1912.

Pravo obdobje poklicnega baleta v Sloveniji se začne leta 1918 po prvi svetovni vojni. Ponovno se odprejo vrata slovenskega gledališča v Ljubljani. Takrat se je Drami in Operi pridružil še Balet. Imel je lasten ansambel in vodjo, ki je bil baletni mojster. Prve baletne plesalke so bile po rodu Čehinje, a kmalu so se jim pridružile še slovenske baletne umetnice. K temu je pripomoglo tudi delovanje operne baletne šole. Vse te slovenske umetnice so do leta 1925 postale tudi plesne solistke in plesalke v zboru. Kmalu so se jim pridružili še plesalci.

Za prvo desetletje slovenskega poklicnega baletnega ansambla v Ljubljani so bile značilne pogoste menjave koreografov-baletnih mojstrov. Pa tudi vpliv posameznih gostujočih plesalcev. Kljub vsemu so v tem prvem obdobju izvedli več kot 20 baletov, med njimi tudi nekaj takšnih, ki so zastopani v svetovni zakladnici baleta. To so bili: Šeherezada, Labodje jezero, Kraljica lutk, Coppelia, Les Sylphides.... Uprizorjena sta bila tudi prva dva slovenska baleta, Plesna legendica in Možiček.

Od leta 1928 je vodil ljubljanski balet Peter Golovin-Gresserov. Takrat je imel na razpolago vsega osem plesalk. Z vztrajnim koreografskim in vzgojnim delom je sčasoma ljubljanski ansambel zaživel in pridobival na ugledu. Posebej pomembna je bila ustanovitev Operne baletne šole leta 1944. Golovin je v 18 letih svojega delovanja uprizoril skoraj 50 različnih baletov, od krajših do celovečernih. V Ljubljano je vabil tudi druge koreografe, da so z njegovim ansamblom pripravili baletne predstave. Prav tako je njegov ansambel gostoval še v Mariboru in Celju. Pomembna pa so bila tudi gostovanja nekaterih domačih in tujih baletnih plesalcev, ki so obogatila baletno dogajanje v Mariboru, Celju in Ptuj.

Koncertni nastopi tujih plesalcev in skupin so bili med obema vojnama zelo pogosti. Največkrat je šlo za ruske plesalce-emigrante, ki so takrat delovali v Zagrebu in Beogradu. Čas med obema vojnama je baletni umetnosti zagotovil kar precejšnjo enakopravnost v okviru slovenskih gledaliških umetnosti.

V tem času so se v gledališki umetnosti pojavila imena slovenskih baletnih plesalcev in plesalk ter koreografov, ki so se uveljavila na baletnih koncertnih odrih tako doma kot tudi v tujini. Takšni umetniki so bili Lidija Wisiak, Rut Vaupotič, Pino Mlakar, Maks Kirbos, Boris Pilato, Slavko Eržen in Štefan Suhija.

V Ljubljani je prvo povojno obdobje zaznamoval plesno-koreografski par, Pia in Pino Mlakar. Leta 1946 sta se vrnila iz Nemčije in takrat tudi prevzela vodstvo ljubljanskega baleta. Na začetku sta še tudi sama nastopala in skupaj vodila baletni ansambel. Pino je v tem času tudi pričel poučevati igralce na Akademiji za igralsko umetnost in je vodenje vedno bolj prepuščal svoji ženi. Vse do leta 1960 sta se zakonca Mlakar podpisal skoraj pod vse koreografije postavljenih baletov. Prav tako sta skoraj vsako leto postavila nov baletni večer, pripravila sta 12 premierskih večerov z 20 različnimi krajšimi in daljšimi baleti. Enajst od teh sta koreografirala že v tujini, devet pa sta jih v Ljubljani postavila prvič. Med pomembnejšimi novostmi so bili Ohridska legenda, Coppelia, Pepelka, nekateri baleti na glasbo slovenskih skladateljev in simfonično glasbo M. Kozine, Adamiča in Ukmarja.

Na poklicni razvoj ljubljanskega baleta je zelo vplivala tudi ustanovitev Državne baletne šole leta 1948, ki je bila naslednica Operne baletne šole. Tudi na področju izobraževanje bodočih plesalcev so se dogodile določene spremembe. Štirirazredno Nižjo baletno šolo je nadomestila Srednja baletna šola, s popolnim osemletnim poukom. S tem se je povečalo število plesalcev in dvigovala se je tehnična in umetniška raven njihovega znanja.

Ljubljanski ansambel je po letu 1950 veliko gostoval po Sloveniji, manj pa v drugih mestih bivše Jugoslavije (Skopje, Beograd, Zagreb, Dubrovnik). Nekajkrat je gostoval tudi v tujini, Celovcu, Gradcu in Trstu.

S pričetkom poletnih prireditev v okviru Ljubljanskega festivala so se baletne predstave uprizarjale tudi na odprtih odrih.

Po letu 1960 je naslednjih dvanajst let vodil ansambel Henrik Neubauer, eden prvih diplomantov Srednje baletne šole. Ansambel se je okreпил z novimi generacijami, vse skupaj je obsegal preko 40 plesalcev.

Do leta 1972 so bili na sporedu nekateri veliki baleti: Trnuljčica, Ognjena ptica, Kamniti cvet, Giselle, Romeo in Julija, Othello, Navihanka, Spartak....

V Ljubljano so v tem času prihajali svetovno znani koreografi, kar je pomenilo, da je ansambel sposoben delati na evropsko primerljivi ravni. S tem je pridobil tudi nadaljnjo spodbudo za njegovo razvojno pot.

Po dolgotrajnih prizadevanjih je ansamblu uspel velik podvig, postal je enakopraven opernemu ansamblu. To se je zgodilo z novim poimenovanjem celotne hiše: Opera in balet SNG Ljubljana.

Po odhodu Henrika Neubauerja leta 1972, se je pričelo desetletje menjavanja baletnih vodij. Med njimi se je zvrstilo devet novih vodij baleta, dva po dvakrat. Baletnih plesalcev je bilo ves čas okrog 45.

Za sedemdeseta in začetek osemdesetih let je značilna visoka kvaliteta predstav, po tistem pa je sledilo kar precej vzponov in padcev. Gostovanj je bilo malo, predvsem pa je v zadnjem desetletju izjemno upadlo število baletnih predstav v eni sezoni. V zadnjih sezonah jih je bilo le še nekaj nad 20. Raznolikega baletnega repertoarja s številnimi ponovitvami iz prejšnjih sezon, ki se je obdržal do sredine osemdesetih let, ni bilo več.

Baletni ansambel v Mariboru je bil ustanovljen takoj po drugi svetovni vojni. Takrat je v Mariboru pričelo delovati tudi slovensko dramsko gledališče in slovenska Opera.

Vodstvo mariborske Opere je najprej prevzel dirigent Anton Neffat, ki je moral na novo ustvariti vse ansamble. Leta 1945 je solistka ljubljanskega baleta, Marta Remškar, prevzela vodstvo baletnega ansambla. V ansambel je sprejela nekatere baletne plesalke, ki so se že med vojno ukvarjale z baletom. Za njihovo baletno vzgojo je skrbela sama.

Prva povojna operna premiera je bila Smetanova Prodana nevesta. Za to in za vse naslednje operne predstave je vse potrebne plese pripravila kar sama. Prvi baletni večer je bil v Mariboru 1946 v Unionski dvorani. S tem večerom so gostovali v vseh večjih krajih mariborskega in celjskega okrožja. Nato so ga kot premiero v gledališču uprizorili leta 1947, skupaj z opero V vodnjaku.

V prvem desetletju baleta je bilo v Mariboru na sporedu 12 baletnih večerov, ki so bili po večini sestavljeni iz krajših baletov in baletnih miniatur. V ansamblu je bilo v vsem tem obdobju okrog 15 plesalcev – solistov in članov zbora. Za baletne in operne predstave so si pomagali z dijaki baletne šole, ki je bila tudi v Mariboru ustanovljena leta 1948. Ta je ostala na ravni štirih nižjih razredov vse do leta 1981.

Od leta 1947 do leta 1970 so vodili baletni ansambel različni ljudje, Peter Golovin, Maks Kirbos, Štefka Miler, Jitko Ivelja, Iko Otrin, Albert Likavec in drugi.

V 15-letnem obdobju je bilo na sporedu 15 večerov, nekaterih celo skupaj s krajšo operno predstavo.

Leta 1959 so prvič izvedli slovensko baletno delo, Čajno punčko. Med njimi so bili trije celovečerni baleti. Pozneje pa še balete Ples čarovnic, Pika nogavička, Lepa Vida, Obrežje plesalk, Maska rdeče smrti.

Leta 1970 je vodstvo ansambla prevzel Iko Otrin in ga vodil vse do leta 1984. Postavil je kar 16 baletnih večerov. V eni sezoni je bilo najprej 20 ponovitvenih baletnih predstav, pozneje pa med 30 in 35. Število poklicnih plesalcev pa je bilo še vedno manj kot 20. Zaradi tega je večkrat povabil baletne soliste – goste iz Zagreba in Ljubljane in dijake baletne šole.

V tem času so se kot solisti uveljavili tudi nekateri slovenski plesalci, Alenka Ribič, Tanja Baronik, nekateri tujci, predvsem iz Rusije in Romunije. Pa tudi zakonca Marin in Maja Turcu. Ansambel se je v tem času povečal na 35 članov, od teh pa je le tretjina slovenskih plesalk in plesalcev.

Tudi za mariborski baletni ansambel lahko rečemo, da je bila njegova razvojna pot od prvih začetkov do danes izjemna.

Po mnenju dr. Henrika Neubauerja, avtorja knjig Razvoj baletne umetnosti v Sloveniji I in II, bi bilo potrebno za prihodnost obeh slovenskih poklicnih ansamblov storiti naslednje:

- povečati število slovenskih plesalk in plesalcev,
- izvajati preudarno repertoarno politiko,
- pridobivati kvalitetne domače in tuje koreografe,
- čim bolj vključevati obe baletni šoli v delo poklicnih ansamblov,
- razširiti krog ljubiteljev baleta,
- nadaljevati uspešno delo slovenskega baleta.

Glede na vse večje število baletnih šol, ki že obstajajo in se še odpirajo po vsej Sloveniji, kot oddelki glasbenih šol ali kot zasebne šole, po mnenju dr. Neubauerja, za nadaljnji razvoj baletne umetnosti v Sloveniji ni bojazni.

6 BALETNA TEHNIKA

Plesati je skoraj tako lepo, kot čarati, kajti pri plesu se počutimo tako, kot da bi bili začarani. Poleg tega pa lahko začaramo tudi druge ljudi zgolj z glasbo in gibanjem. Torej ni nič čudnega, da je balet tako lep in zabaven.

Izraz balet izhaja iz italijanske besede ballo, kar pomeni ples.

Balet se razlikuje od drugih vrst plesa po tem, da uporablja gibe, pri katerih se noga obrne v kolku tako, da so stopala obrnjena vstran (en dehors), ter po plesanju po konicah prstov, za kar baletke potrebujejo copate z utrjeno konico. Zaradi obeh prvin so določeni gibi, zlasti skoki, lažje izvedljivi in bolj privlačni za gledalca.

Poznamo več vrst baleta. To so romantični, klasični in moderni balet.

Romantični balet se je razvil kot protitež dogajanja v svetu. Koreografi so želeli ustvarjati lahkotne, igrive baletke, ki se niso navezovali na realnost. Ti baleti so pripovedovali o pravljicnih in nadnaravnih bitjih ter o človekovi zmagi nad svetom. Ženske so prikazovali kot nežna bitja, ki jih je potrebno varovati in nežno dvigati. La Sylphide je eden najstarejših romantičnih baletov in se pleše še danes.

Klasični balet pa je drznejši in zahtevnejši kot romantični. Eden takšnih je Labodje jezero.

Pri modernem baletu pa imajo plesalci oprijete kostume, kar poudarja plesne like. Moderni balet s klasičnimi koraki včasih imenujemo neoklasični.

Plesalci so nenavadne osebnosti, torej inteligenti, muzikalni in prilagodljivi, premorejo samozavest za solo plese in tudi prilagodljivost za delo v skupini. S svojo domišljijo ustvarjajo nove odrske like. Mirno sprejemajo kritiko, vedoč, da se nikoli ne bodo nehali učiti in izpopolnjevati svoje tehnike. Ljubijo izzive, ko dvigujejo svoje meje zmogljivosti in tehnike ob delu z različnimi koreografi. Ko plesalci opustijo plesanje (navadno po 30. letu), morajo izbrati novo poklicno pot. Številni postanejo koreografi, učitelji...drugi pa ohranijo stik z baletno skupino in postanejo uslužbenci uprave, fizioterapevti, zapisovalci...

6.1 Učenje plesa

Balet nam je lahko v zadovoljstvo, četudi nimamo namena postati poklicni plesalci. Krepi nam samozavest, mirnost, uči nas učiti se, kar nam koristi na različnih področjih. Najpomembneje pa je, da so ure baleta zabavne ter prijetne.

Vsaka baletna ura se začne ob drogu in se nadaljuje na sredini s težjimi koraki. Drog je v pomoč plesalcem pri ogrevalnih vajah, ki so priprava na nadaljnje korake. Večina časa ob drogu je namenjenega izpopolnjevanju.

Po vadbi ob drogu nekaj vaj ponovimo brez opore, da povečamo moč, gibkost in vzdržljivost.

Pas de deux oziroma ples za dva se po navadi poučuje pri posebnih urah. Sestavljajo ga pirouettes, adage in veliko različnih dvigov. V klasičnih baletih, kot je npr. Trnuljčica, je vzorec stalen: adage v dvoje, moški solo, ženski solo in za konec hitrejši finale (koda). Vloga moškega je podpirati in dvigovati žensko v nizu korakov.

6.2 Ustvarjanje baleta

Balet je harmonija plesa, glasbe, odrske dekoracije, kostumov in luči, kar zahteva tesno povezanost velikega števila ljudi. Prvi je prisoten koreograf, ki si zamisli balet in določi korake. Sodelovati mora s skladateljem, ki napiše glasbo in oblikuje zvočno podobo. Zraven pa sodelujejo še scenograf, kostumograf in mojster luči, ki se dogovorijo, kakšen naj bi bil balet videti na odru.

6.3 Baletni trening

Baletni trening je sestavljen iz različnih vaj, ki razvijajo gibalne sposobnosti telesa, tako da se plesalec nauči uporabljati svoje telo po prostoru, kar mu kasneje koristi na odru.

Pri samem treningu je zelo pomemben zgornji del telesa. Uporabljajo se hrbtne mišice, ramena so spuščena, kar izboljša držo plesalca,

Izboljša se fizična kondicija, saj vsebuje tehnično zahtevne vaje, ki se izvajajo v pravilnem zaporedju. Razvija tudi koordinacijo pri gibanju in izboljša gibljivost telesa. Poteka ob klasični glasbi kar pripomore k razumevanju temeljnih zakonitostih glasbe.

Ker se pri baletnem treningu vaje spreminjajo in dodajajo, plesalci razvijajo sposobnost koncentracije ter gibalni, vizualni in glasbeni spomin,

S treningom pridobijo večjo odprtost in iztegnjenost nog, kar izboljša estetiko giba. Z učenjem nežnosti v rokah, dlaneh in prstih pa estetsko dovršenost pri ples

6.4 *Nekatere znane baletne zgodbe*

La Sylphide-premiera te baletne zgodbe je bila leta 1836 v Köbenhavnu. Koreografijo je sestavil August Bournoville.

Giselle leta 1841 v Parizu koreografa sta bila Jean Coralli in Julius Perrot

Don Kihot leta 1869 v Moskvi, koreograf Marius Petipa.

Ostale znane zgodbe pa so še: Coppelia, Trnjulčica, Hrestač, Labodje jezero, Ognjeni ptič, Petruška, Pepelka, Navihanka, Romeo in Julija

Slika 3: Avenija 25 drugič (vir:

<http://www.facebook.com/#!/photo.php?fbid=4040255726258&set=a.4040255126243.142795.1277730475&type=3&theater>)

7 JAZZ PLES

Ob besedi »jazz« oz. »jazz ples« največkrat pomislimo še na »jazz balet«, »show dance«, »revijski ples«, »jazz gimnastiko«, »Broadway«, »musical dance«, »West Side Story«. Sama beseda je arabskega izvora »jazba«, kar pomeni radost. Je oznaka za ekstatično stanje, ki sta ga povzročila krožni ples in prepevanje v mošeji. Je tudi afriško-ameriški ljudski ples, nastal iz ritualnih krožnih plesov afriških sužnjev, ki so se pomešali z indijansko in južnoameriško tradicijo. Je ples ob jazzovski (ragtime) glasbi, ki je nastal leta 1918 in je tudi evropsko-ameriški družabni in revijski ples. Izvira iz Afrike, od koder so ga sužnji zanesli v Ameriko, najprej kot zvrst glasbe kasneje pa kot glasbi podrejeno plesanje.

Čeprav je jazz predvsem fenomen tega stoletja, pa njegove korenine segajo namreč daleč nazaj v afriško preteklost. Jazz je poseben glasbeni jezik, čigar prazgodovino najdemo v zgodovini severnoameriških sužnjev. Protestantje so po vsej Ameriki svojim sužnjem strogo prepovedali bobnanje in ples. Prepovedi so slonele na konkretnih in taktičnih razlogih - z bobni so znali komunicirati na 6-8 kilometrov.

Vpliv evropske glasbe na afriški celini je bil vse do časov po drugi svetovni vojni zanemarljiv. Zato pa je evropska trgovina s sužnji prenesla afriško glasbo na ameriška tla in s tem ustvarila afroameriško glasbo.

Jazz se je začel s stepom, ki so ga prinesli z Irske in severne Anglije, nadaljeval se je preko družabnih plesov kot so one step, charleston, big apple, blues, black bottom in jitterbug ter postal formalizirana tehnika v začetku petdesetih let. Vedno bolj se je razvijala glasbena komedija - musical, ki revolucionarno spremeni koncept ameriške glasbe, gledališča in plesa. K popularnosti in razvoju jazzu so pripomogli mnogi beli in črni umetniki

7.1 Značilnosti jazz plesa

Jazz je samosvoj stil, samosvoja umetnost. Vsebuje elemente afriškega plesa, evropskega družabnega plesa, ameriškega sodobnega plesa in tudi klasičnega baleta. Broadway show in hollywoodski film sta ga izoblikovala do popolnosti. Jazz je po svoji naravi »nalezljiv«, »zastrupljajoč«, »domiseln«, »dopadljiv«, »drugačen«, »šaljiv«, »burkaški«.

Daje možnosti, da odkrijemo sposobnosti svojega telesa, našo hitrost, moč in koordinacijo, pa tudi našo subtilnost v gibu, liričnost, našo igrivost, ritmičnost, perfekcijo in izraznost.

Jazz ples je povzel nekatere značilnosti afriškega plesa in razvil nekatere stilske karakteristike, ki ga razlikujejo od drugih plesnih zvrsti.

Jazz se kot ples kar naprej spreminja. Je mešanica stilov, a vendar ima svoje zakonitosti. Je način hoje, način komuniciranja, način, kako se dotikamo drug drugega. Poln je improviziranja, sicer pa ja poln energije, osvobojen v gibanju, igriv in teatralen.

Jazz ples je ples celega telesa. Je popolno nasprotje klasičnemu baletu, ki ohranja statičen torzo, glava, noge in roke pa izvajajo ljubke in nežne gibe.

Vsak plesalec jazza se mora naučiti gibati in kontrolirati gibanje posameznih delov telesa, kar pomeni, da se je sposoben gibati samo z enim delom telesa in ima izvrstno kontrolo gibanja. V tej plesni zvrsti poznamo velikansko zahtevo po energijski komponenti v gibanju, pa tudi po informacijski komponenti, kjer pride do izraza zahtevnost gibalnih struktur, ritmična interpretacija in tudi sama izraznost.

V jazzu prihaja ves čas tudi do nasprotij med sproščenimi in napetimi deli telesa.

Poznana pa so tudi tipična jazz gibanja, ki se začenjajo z jazz position nadaljujejo v gibanju nog in predvsem tudi v specifičnem gibanju rok jazz hands. Prav jazz gibanja določajo poseben stil, ki ga ima ta plesna zvrst.

Gus Giordano je zapisal: »Mislim, da jazz orientirani ljudje čutijo bistveno v želodcu; če se gib začne v želodcu, potem potuje vibracija, valovanje po vsem telesu...Jazz je prišel v Ameriko s črnici; njihova glasba in ples pa sta del življenja in prihajata iz duše...« .

Slika 4: Ljubi kruhek (vir:

<http://www.facebook.com/#!/photo.php?fbid=1803014236619&set=a.1803002316321.90095.1277730475&type=3&theater>)

8 INTERVJUJI

Kot metodologijo dela sem uporabila tudi intervjuje s svojimi plesnimi pedagoginjami in tako so nastali naslednji zanimivi intervjuji.

Prvi intervju sem opravila s svojo prvo plesno pedagoginjo, ki sedaj svojo poklicno pot nadaljuje v Splitu.

Kdaj si se začela ukvarjati s plesom?

Plesati sem začela z devetimi leti. Najprej ritmično gimnastiko na osnovni šoli, ki sem jo obiskovala. Pri enajstih letih sem začela plesati jazz balet na OŠ Tabor I v Mariboru.

Kje se je začela tvoja plesna pot?

Moja plesna pot se je začela v osmem razredu pri gospe Minki Veselič Kološa na Plesni izbi Maribor. V prvem letniku sem bila sprejeta v plesno skupino Nero. S to skupino smo začeli potovati po evropskih plesnih šolah (Dunaj, Paris, Brugge). Po tretjem letniku sem šla na plesno izobraževanje v New Yorku-Alvin Ailey. Potem pa sem plesno pot nadaljevala v Amsterdamu.

S katerimi plesnimi zvrstmi si se ukvarjala?

Ukvarjala sem se največ z jazz baletom, klasičnim baletom, modernimi tehnikami (horton, graham, limon,...), afriškimi, karibskimi plesi, pa še z gimnastiko, akrobatiko, ritmiko, step, hip-hop, tango, salso, sodobni plesi, jogo in še z marsičem.

Kje v tujini si se plesno izobraževala?

V tujini sem bila na Dunaju (zimske plesne šole), Brugge (letna plesna šola), Paris, New York-Alivn Ailey (summer intensive program), Amsterdam (theatre school, jazz dance, musical), Los Angeles (the edge).

Ali se ti zdi pomembno, da se vsak mladi plesalec ukvarja z baletom?

Ja, to se mi zdi zelo pomembno.

Kje sedaj poklicno deluješ?

Sedaj poklicno delujem v Splitu: Centar plesa, Playdrama, Kaštelansko kazalište.

S čim povezuješ besedi balet in ples?

Besedo balet povežujem z disciplino, eleganco, estetiko... Besedo ples pa kot neverbalno izražanje preko gibanja, ljubezni...

Mi lahko na kratko opišeš svojo plesno pot od prvih začetkov pa do danes?

Torej po Amsterdamu sem se vrnila v Slovenijo. V Ljubljani sem začela tekmovati in nastopati s plesno šolo Kazina (dva krat smo bili svetovni prvaki v show dance-u), nastopali smo na številnih oddajah na RTV SLO. Od leta 1997 poučujem na Plesni izbi Maribor, vmes se poučevala tudi na drugih plesnih šolah v Mariboru in Ljubljani. Leta 2010 pa sem dobila evropski certifikat za učiteljico joge-surya shakti. Naredila pa sem tudi številne predstave kot so: V labirintu, Kakor da je vse en sam trenutek in pa musical Zvok iz globin. Potem pa še scenski gib za predstave: Lepa Vida (SNG Maribor), Billy the kid (Srednja glasbena in baletna šola Maribor), Miljenko i dobrila (Kaštelansko kazalište), Srce večje od ruku (Playdrama Split).

Slika 5: Anita Čanadi (vir: <http://www.wix.com/anitacanadi5/anitacanadi>)

Hvala za tvoje sodelovanje!

Naslednji intervju sem opravila s svojo sedanjo plesno učiteljico modernega jazza. Pa pogledjmo njeno pestro plesno pot.

Kdaj se je začela tvoja plesna pot?

S plesom sem se začela ukvarjati že zgodaj v osnovni šoli, bolj sistemsko in resno delo pa se je začelo v začetku gimnazijskih let; stara sem bila 15 let, bilo je nekje leta 1991.

Kje se je začela tvoja plesna pot?

Moja plesna pot se je začela v skupini Arruba v Ljubljani in kasneje nadaljevala v plesni šoli Kazina pod strokovnim mentorstvom pedagogov in koreografov Mirjam Podobnik, Mojca Uršič, Miha Lampič, Mitja Popovski, Claude-Paul Henry, Fred Lassere in drugimi.

S katerimi plesnimi zvrstmi si se ukvarjala?

V glavnem sem se učila in plesala jazzovske tehnike, show plesa, ob tem pa klasični balet, moderne tehnike kot so horton, cuningham, limon...

Kje v tujini si se plesno izobraževala?

Izobraževala sem se največ doma, v Sloveniji na mnogih delavnicah tujih pedagogov in koreografov.

Ali se ti zdi pomembno da se vsak mladi plesalec ukvarja z baletom?

Absolutno da. Klasična baletna tehnika je osnova za vse ostale tehnike in zvrsti, saj pripravi in ozavesti telo. Tudi za še tako drugačne plesne tehnike kot so lahko hip hop ali celo akrobatski b-boying. Znanje baletne tehnike pomeni za plesalca poznavanje anatomije plesa.

Kje sedaj poklicno deluješ?

Kot pedagoginja in koreografinja delujem v ljubljanski Plesni šoli Kazina in v mariborski Plesni Izbi. Ob svojem poučevanju plesa pa zadnja tri leta učim tudi jogo, še najraje plesalce, saj ta izjemno dobro in efektivno kultivira plesalčevo telo.

S čim povezuješ besedi balet in ples?

Klasična baletna plesna tehnika je tehnično ogrodje za plesalca, pomeni obvladovanje in kontrolo telesa, s katero dosežemo elegantno držo plesalca, veliko gibljivost in koordinacijo, lahkost in elegantno gibanje plesalca v plesnih korakih, skokih, obratih...

Ples je veliko širši pojem. Je vsako ritmično ali pa tudi aritmično gibanje človeka ob glasbi. Ima mnogo zvrsti in form, ki so se razvijale in razlikovale skozi zgodovino, kulturo narodov in seveda glasbeno kulturo. Lahko je umetniški, avtorski, družaben, tekmovalen oziroma športni, ljudski, obredni in tako naprej. Namenjen pa je predvsem svobodnemu izražanju plesalca ob glasbi.

Mi lahko na kratko opišeš svojo plesno pot od prvih začetkov pa do danes?

Bolj aktivno in sistematsko sem svoje plesno popotovanje in izobraževanje začela v plesni skupini Arruba, kjer smo raziskovali različne stile jazzovske in drugih modernih tehnik. Kasneje sem nadaljevala izobraževanje v Plesni šoli Kazina pod vodstvom domačih trenerjev Mirjam Podobnik, Mojce Uršič, Mitje Popovskega ter tujih pedagogov in koreografov, ki so redno vodili izobraževanja v Sloveniji. To so bili Fred Lassere, Claude-Paul Henry, Gerardine Armstrong in drugi. Kot plesalka sem soustvarjala v njihovih plesnih predstavah in miniaturah.

Še vedno sem ponosna na svojo skupino kolegov, trenerjev in koreografov, s katerimi smo skupaj osvajali zaporedna tekmovalna odličja na evropski in svetovni ravni, saj so ta risala zemljevid, na katerem je Slovenija postala in ostaja plesna sila in plesni trendsetter.

S Plesno skupino Kazina sem kot profesionalna plesalka desetletje in pol odkrivala čare domačih in tujih gledaliških in plesnih odrov, v posameznih plesnih točkah in celovečernih plesnih predstavah te skupine. Velik del ustvarjanja je skupina posvetila številnim rednim oddajam razvedrilnega programa nacionalne televizije (Poglej in zadeni, Zoom, Mario, Teater Paradižnik idr.) ter z nemškim producentom ustvarjala pri publiku izjemno popularne plesne predstave Die schönste Tänze der Welt in Abbafever, s katerimi smo obredli velik del Evrope in tudi Azije.

Ves čas sem ob svojem delu kot plesalka in novinarka delovala tudi kot pedagoginja in koreografinja odraslih rekreativnih skupin in mladih, ki vstopajo v svet tekmovalnega plesa. Največ let delujem v Plesni šoli Kazina, zadnji dve sezoni intenzivno v Plesni Izbi Maribor, v preteklosti sem poučevala še v Plesnem klubu Tinča v Kranju, Špela Dance Center v Ljubljani, Blejskem plesnem klubu, Baletnem studio prof. Marjana Krulanovića v Celovcu idr.

Slika 6: Ana Show: (vir: Ana Benkovič- osebni arhiv)

Hvala za tvoje izčrpne in zanimive odgovore!

Naslednji intervju pa je nastal z mojo sedanjo plesno učiteljico baleta, ki je stalna članica baletnega ansambla SNG Maribor.

Kdaj si se začela ukvarjati s plesom?

S plesom sem se začela ukvarjati pri sedmih letih.

Kje se je začela tvoja plesna pot?

Moja plesna pot se je začela pri plesni šoli Pingi, kjer sem se učila standardnih plesov.

S katerimi plesnimi zvrstmi si se ukvarjala?

Ukvarjala sem se s številnimi plesnimi zvrstmi (afriški plesi, latinsko ameriški in standardni plesi, jazz balet, sodobni balet, modern) in tehnikami (floor barr, laban tehnika, contemporary, graham tehnika).

Kje v tujini si se plesno izobraževala?

V Italiji, Avstiji, Nemčiji in Švici sem obiskovala različne workshop delavnice

Ali se ti zdi pomembno, da se vsak mladi plesalec ukvarja z baletom?

Zdi se mi zelo pomembno, da se vsak plesalec ukvarja z baletom in osvoji baletne osnove.

Kje sedaj poklicno deluješ?

Sedaj sem baletna plesalka v baletnem ansamblu mariborskega gledališča.

S čim povezuješ besedi balet in ples?

Z estetiko, tehniko in plesnimi gibi ter njihovim povezovanjem in dopolnjevanjem.

Mi lahko na kratko opišeš svojo plesno pot od prvih začetkov pa do danes?

Pri sedmih letih sem začela plesati v plesni šoli Pingi, kjer sem se učila standardnih plesov. Pri osmih sem bila izbrana v baletni studio Maje Srbljenovič-Turcu in Marina Turcuja, kjer sem začela trenirati balet. Po končani osnovni šoli sem se vpisala v Srednjo glasbeno in baletno šolo, kjer sem leta 2000 maturirala. Po končani maturi, sem se izobraževala na številnih baletnih seminarjih in plesnih delavnicah v Sloveniji in tujini: Impulz tanz na Dunaju, World dance movement v Italiji, tanz workshops v Frankfurtu, poletna in zimska plesna šola... Od leta 2001 sem članica baletnega ansambla v Mariboru, kjer sodelujem v baletnem, opernem in dramskem repertoarju gledališča.

Slika 7: Don Kihot (vir: <http://www.sng-mb.si/predstave-opera-balet/don-kihot>)

Hvala za tvoje kratke, a zanimive odgovore!

Zadnji intervju sem naredila z gospo Minko Veselič Kološa ustanoviteljico Plesne izbe Maribor.

Kdaj ste se začeli ukvarjati s plesom?

S plesom sem se začela ukvarjati že kot otrok. Sprva sem trenirala športno ritmično gimnastiko in osvojila naslov mladinske republiške prvakinja. Naše treninge smo dopolnjevali tudi s klasičnim baletom v baletnem studiu SNG Maribor pod vodstvom Ika Otrina in sodelovala sem v baletnih in opernih predstavah.

Kje se je začela vaša plesna pot?

Pri 14-tih sem postala članica plesne skupine Point KUD Študent v Mariboru, kjer sem pri sedemnajstih prevzela umetniško vodenje, preimenovala skupino v Magra in ostala zvesta kudovka celih 15 let.

S katerimi plesnimi zvrstmi ste se ukvarjali?

Imela sem dolgoletne izkušnje v ritmiki in baletu, ki sem jih nadgrajevala z različnimi plesnimi zvrstmi, stili, metodami, in sicer: sodobna Graham, Matt Mattox in Luigi jazz, Cunningham, Limon, Horton, Hawkins, Falco tehnika, moving theatre, movement choreography, improvisation, afriški ples, kontakt ples, sodobna z elementi vzhodnjaških tehnik kot je Tai Chi Chuan, Image-movement, Tanztheater, improvizacije in kompozicija, Pas de doux in številne koreografske delavnice.

Kdaj in zakaj se vam je porodila misel o ustanovitvi Plesne izbe Maribor?

Jeseni 1987 sem v okviru Zveze kulturnih društev Maribor vodila Plesni center, kjer sem pričela s celoletnim plesnim izobraževanjem. Program smo ves čas dopolnjevali z novimi plesnimi pristopi. Gostovali so priznani tuji plesni pedagogi. Z vztrajnostjo, raziskovanjem, predanostjo in odločnostjo smo omogočili posamezniku k razvoju v zrelo plesno osebnost.

Ob reorganizaciji ZKD Maribor v Javni Sklad RS za kulturne dejavnosti leta 1994 se je pokazala nuja po ustanovitvi samostojnega kulturnega društva. Zato sem dala pobudo za ustanovitev Plesne izbe Maribor, ki so jo takratni plesni pedagogi in plesalci z veseljem podprli. Bogata ustvarjalnost in strokovno vodene poglobljene vsebine izobraževanja Plesne izbe Maribor so pomembno vplivale na raven sodobne plesne ustvarjalnosti, tako v mestu Maribor kot tudi v širšem slovenskem in mednarodnem prostoru.

Na katerih plesnih odrih ste že nastopali?

V času plesnega ustvarjanja sem nastopila na številnih odrih slovenskih gledaliških in lutkovnih hiš, gostovala na Hrvaškem, v Srbiji, Avstriji, Nemčiji, na Madžarskem in na Malti.

Ali se vam zdi pomembno, da se vsak mladi plesalec ukvarja z baletom?

Za plesalca je pomembno, da obvladuje svoje telo na način, ki mu ustreza, je njemu lasten. Določene plesne zvrsti zahtevajo več gracioznosti, estetike, večje ekstenzije nog in popolnoma iztegnjena stopala, ki jih lahko pridobijo še dodatno na vrhunskih baletnih treningih. Morda so osnove baleta dobre za mladega plesalca tudi zaradi poznavanja ustreznih strokovnih izrazov za posamezne gibe in pozicije, ki jih na svoj način izvajajo v različnih plesnih tehnikah. Vsekakor pa je potrebno poleg urjenja telesa v določenih tehnikah razvijati tudi ustvarjalnost, kar pomeni, da plesalec čuti, razmišlja, doživlja in posreduje od znotraj navzven. Še tako izvrsten ples brez notranjega žara, brez čutne prezenca, postane dolgočasen in gledalca pusti praznega.

S čim povezujete besedi ples in balet?

Tako ples kot balet uporabljata telo, torej gibanje za svoje izrazno sredstvo in zatorej obvladovanje le-tega na svojstven način. Tako ples kot balet sodita v umetniško izpovednost.

Mi lahko na kratko opišete svojo plesno pod od prvih začetkov pa vse do danes?

To je tako kot če enkrat okusiš slastno čokolado, potem si jo vedno znova želiš. Začela sem kot predšolski otrok z improvizacijskimi nastopi, se devet let preizkušala v športno ritmični gimnastiki, stremela k perfekciji pri baletnih urah Ika Otrina, se sprva zadržano lotila jazz plesa z Edwardom F. Jacksonom. Z odločnostjo, vztrajnostjo in radovednostjo v nadaljevanju raziskovala široko paleto plesnih zvrsti in različnih metod, procesov. Dovolj premišljeno, pogumno vodila plesne skupine v mariborskem študentskem društvu in se popolnoma predala poklicnemu kreiranju in nadgrajevanju širše podobe plesne umetnosti. Sprva v lokalnem, nato pa v slovenskem in mednarodnem prostoru. Brez ljudi, ki so verjeli vame, me podpirali in znali prisluhniti zagotovo ne bi zmogla vztrajati na tej dolgi in negotovi poti.

Tudi sama želim danes mladim plesalcem s svetovanjem, spodbujanjem in usmerjanjem odpirati možnost kreativnega razvoja in lastne plesne izraznosti. Hvaležna sem, da lahko opravljam to poslanstvo.

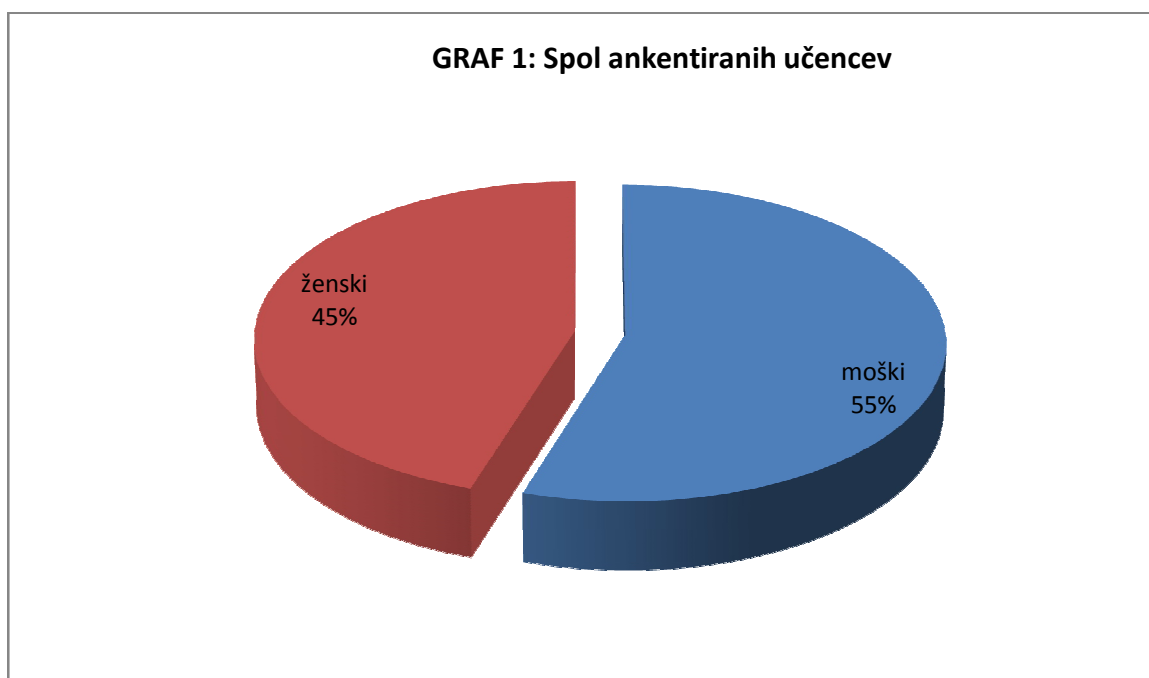
Slika 8: Klicali so me Puby (vir: Minka Veselič Kološa- osebni arhiv)

Zahvaljujem se vam za tako zanimiv in poučen intervju in vam želim še veliko poklicnih uspehov!

9 ANKETA MED UČENCI OD 6. DO 9. RAZREDA TER DIJAKI 2. LETNIKA IN ANALIZA PODATKOV

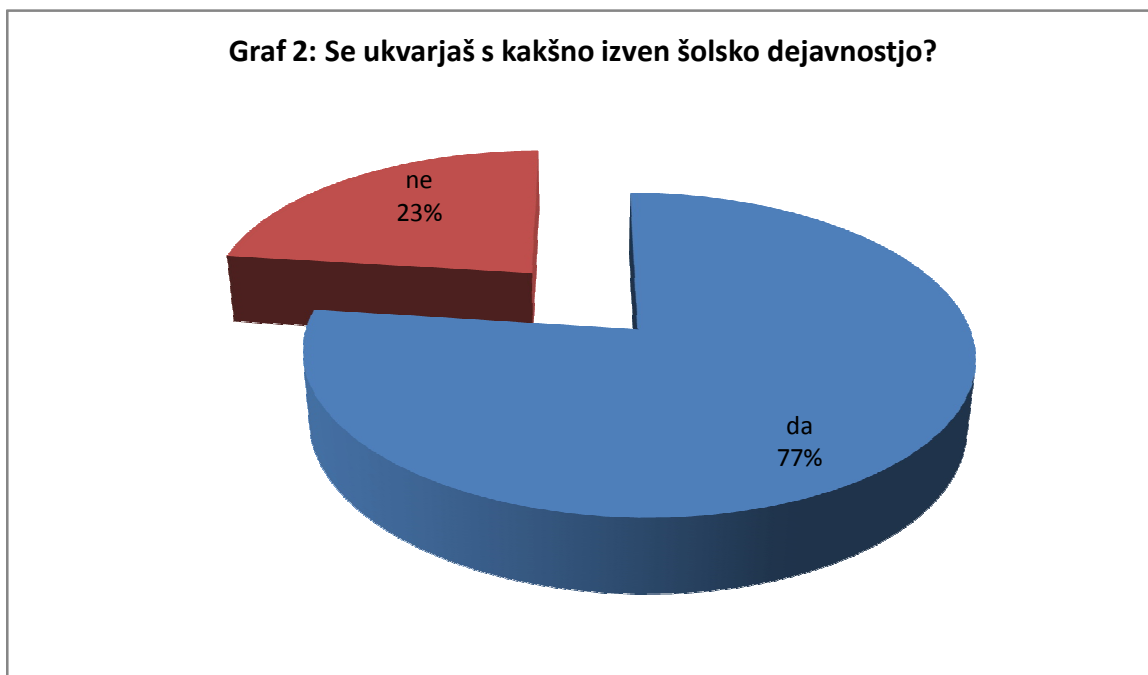
V anketi je sodelovalo 71 učencev osnovne šole in 29 dijakov 2. Letnika. Skupaj 100 učencev.

1. Spol

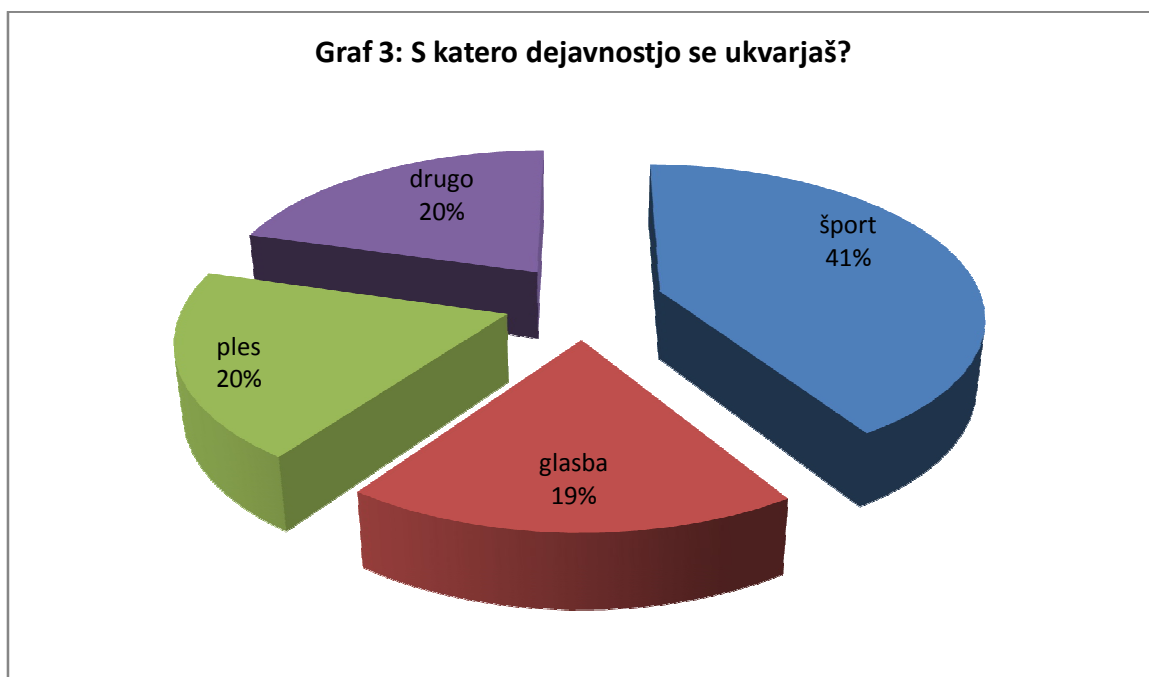
Iz grafa številka 1 je razviden podatek, da je v anketi sodelovalo 55% moških in 45% ženskih anketirancev.

2. Se ukvarjaš s kakšno izven šolsko dejavnostjo?

Iz grafa številka 2 je razvidno, da se več kot tri četrt vseh anketirancev ukvarja s kakšno izven šolsko dejavnostjo.

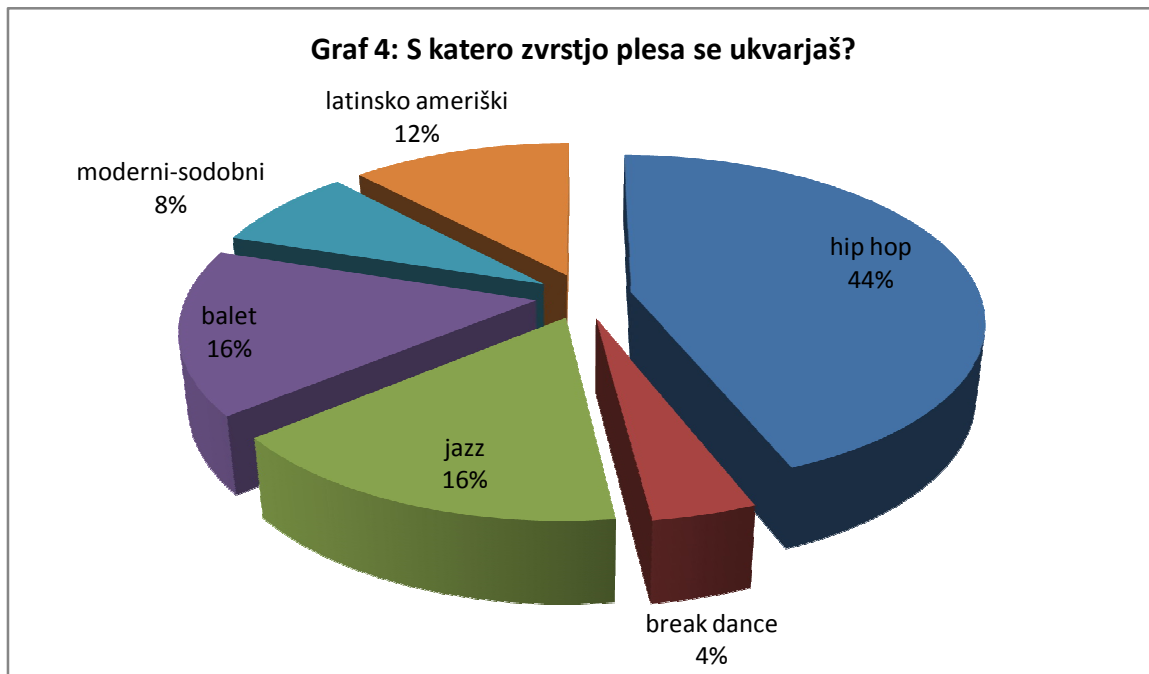
3. Če si pri prejšnjem vprašanju odgovoril/a z DA napiši s katero.

Največ anketirancev se ukvarja s športom, na drugem mestu sta ples in druge dejavnosti (tuji jeziki, dramski krožek, gledališča, verouk, gasilci...), na četrtem mestu pa je glasba.

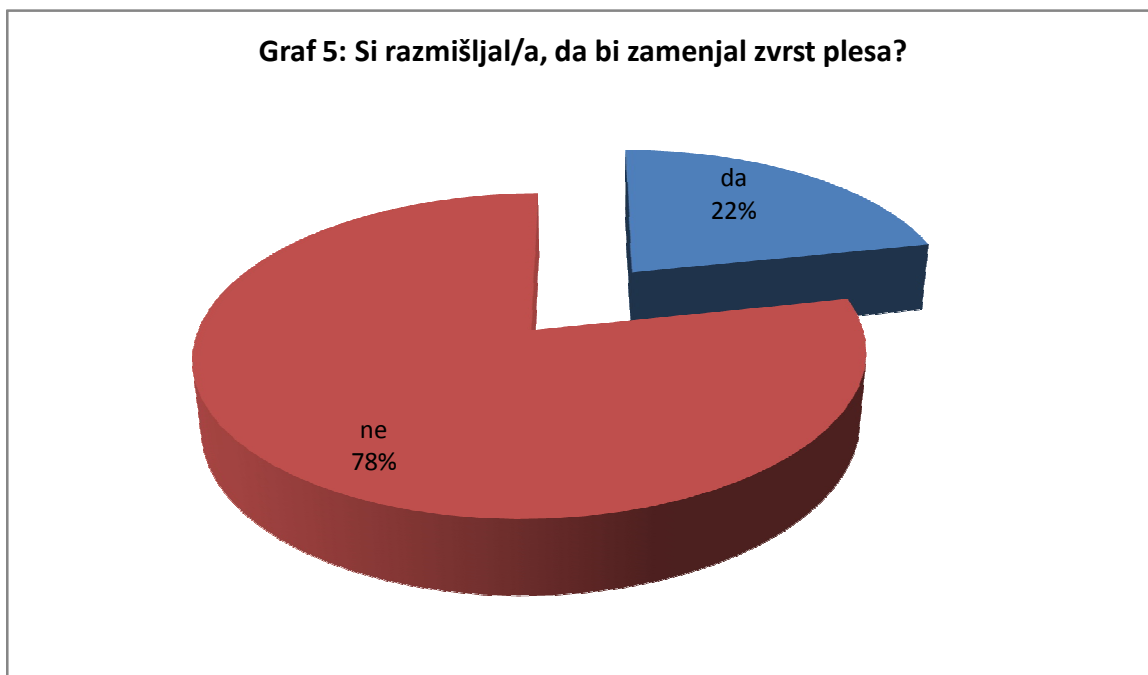
Na vprašanja od 4 do 6 odgovarjajo samo tisti kateri se ukvarjajo s plesom!

4. S katero zvrstjo plesa se ukvarjaš?

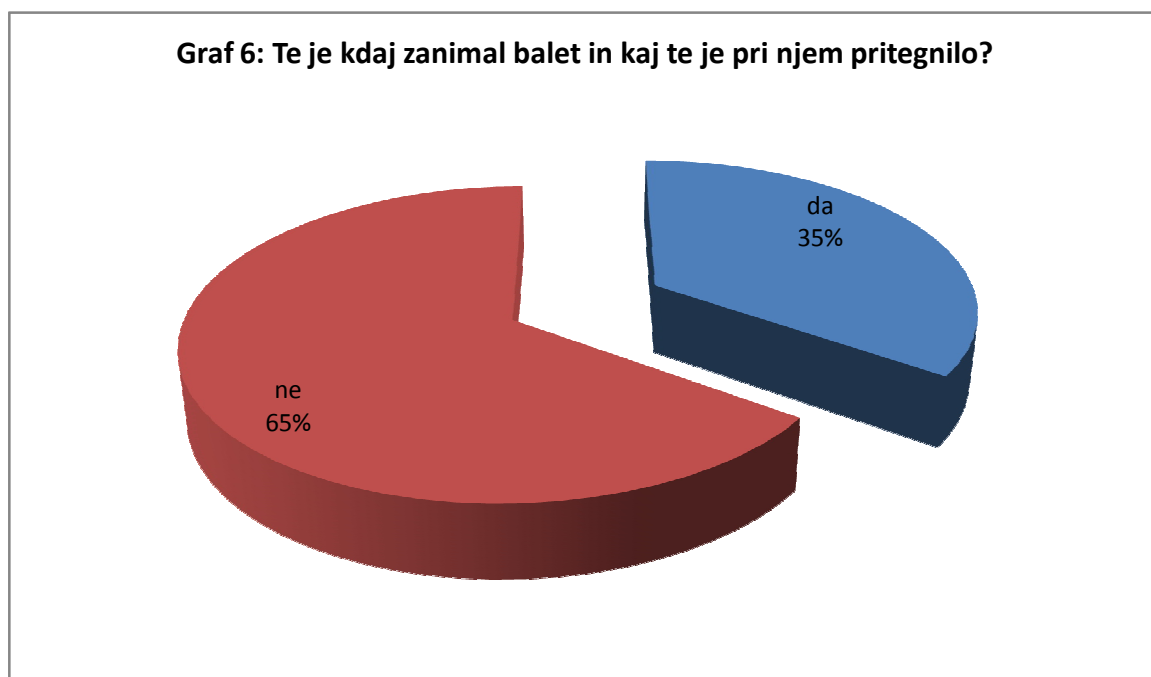
Iz grafa številka 4 je razvidno, da se največ anketirancev ukvarja s hip hopom. Na drugem mestu sta balet in jazz. Na tretjem latinsko ameriški plesi, potem moderni-sodobni plesi in 4% vseh anketirancev se ukvarja z break dancem.

5. Si razmišljal/a, da bi zamenjal zvrst plesa?

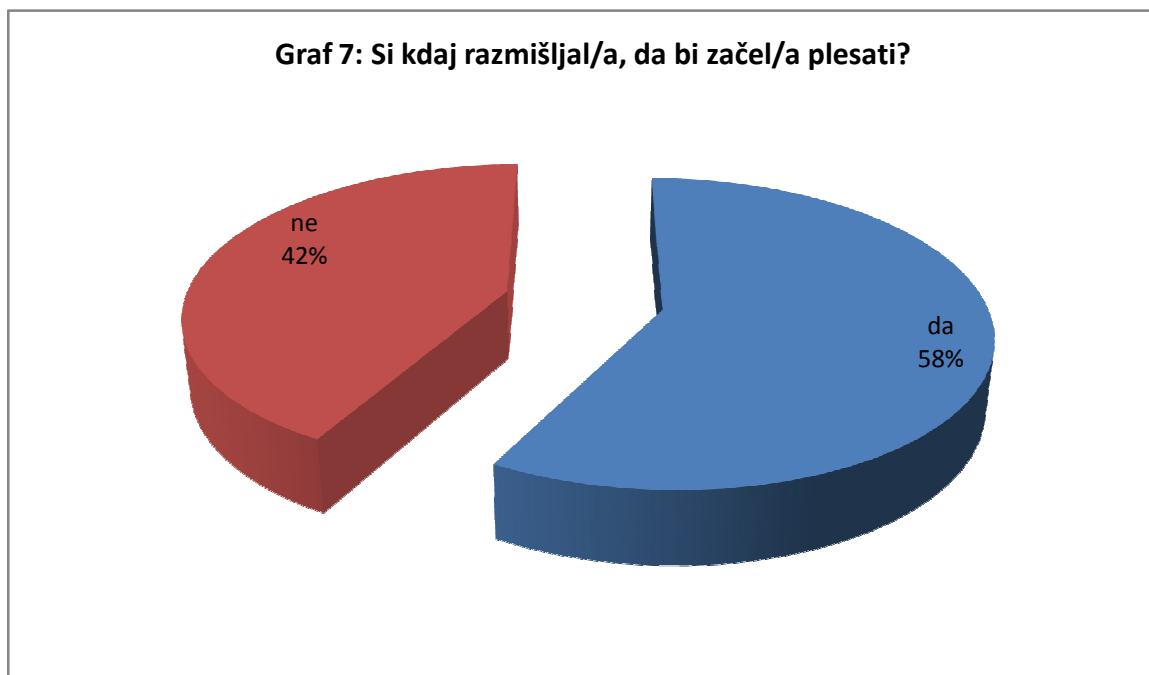
Iz grafa številka 5 je razvidno, da večina anketirancev, ki se ukvarja s plesom ne razmišlja o tem, da bi zamenjala zvrst plesa.

6. Te je kdaj zanimal balet in kaj te je pri njem pritegnilo?

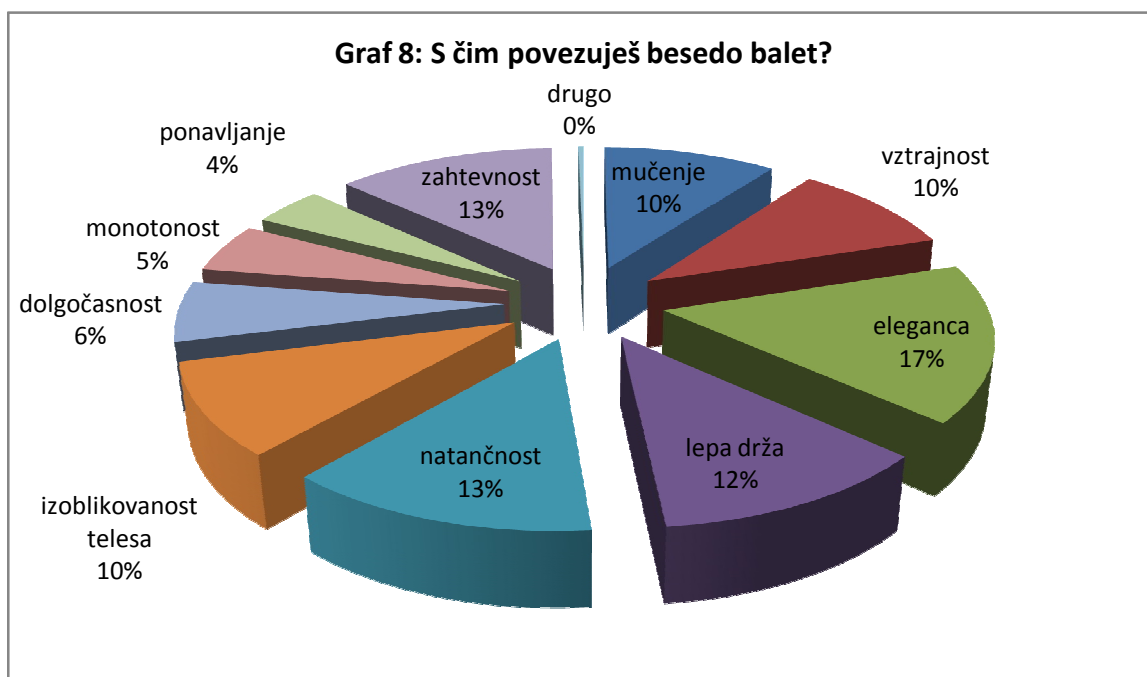
Iz grafa številka 6 je razvidno, da večine anketirancev, ki se ukvarja s plesom, balet ne zanima.

7. Si kdaj razmišljal/a, da bi začel/a plesati?

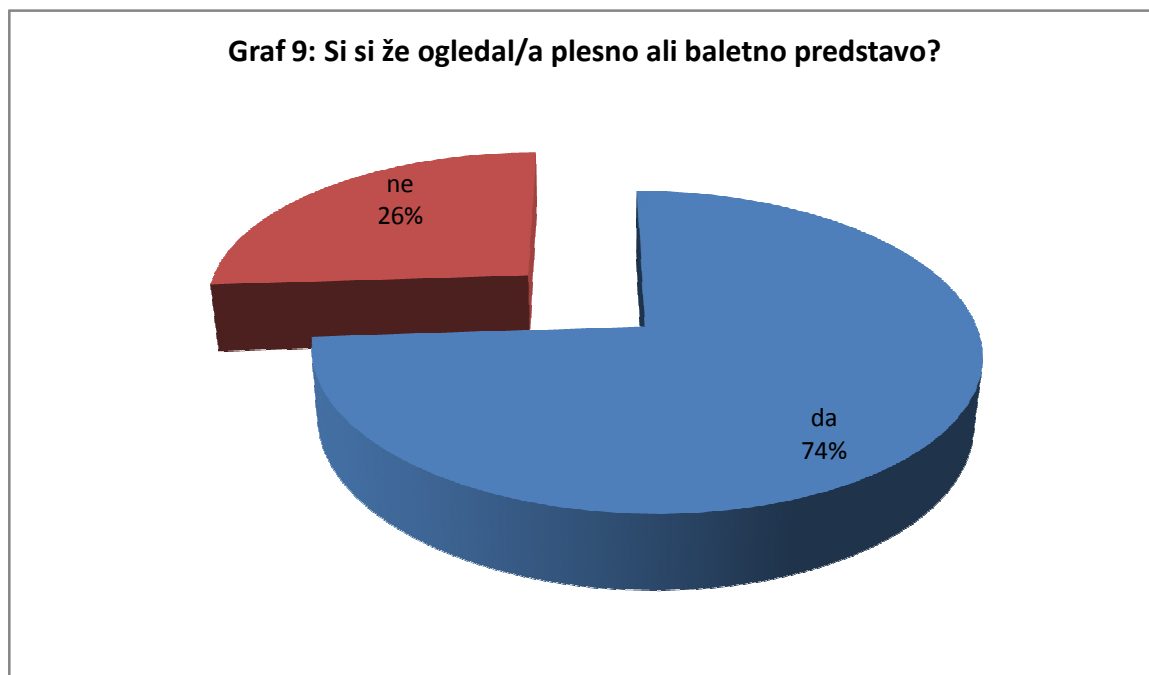
Iz grafa številka 7 je razvidno, da je 58% vseh anketirancev že razmišljala o tem, da bi začela plesati.

8. S čim povezuješ besedo balet?

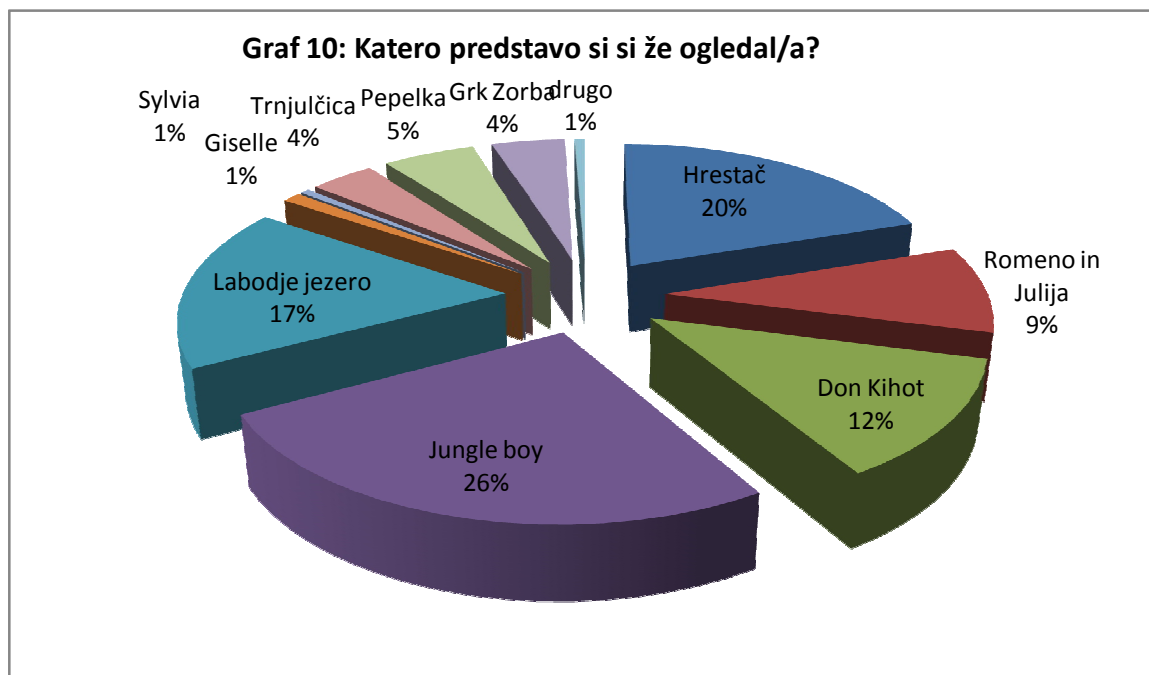
Iz grafa številka 8 je razvidno, da kar nekaj anketirancev povezuje besedo balet z eleganco, natančnostjo, lepo držo in izoblikovanostjo telesa. (17%, 13%, 12%, 10%). Kar nekaj pa tudi z zahtevnostjo, mučenjem, dolgočasnostjo, monotonostjo in ponavljanjem (13%, 10%, 6%, 4%).

9. Si si že ogledal/a kakšno plesno ali baletno predstavo?

Iz grafa številka 9 je razvidno, da si je 74% vseh anketirancev ogledalo vsaj eno izmed v anketi navedenih plesnih ali baletnih predstav.

10. Če si na prejšnje vprašanje odgovoril/a z DA obkroži katero.

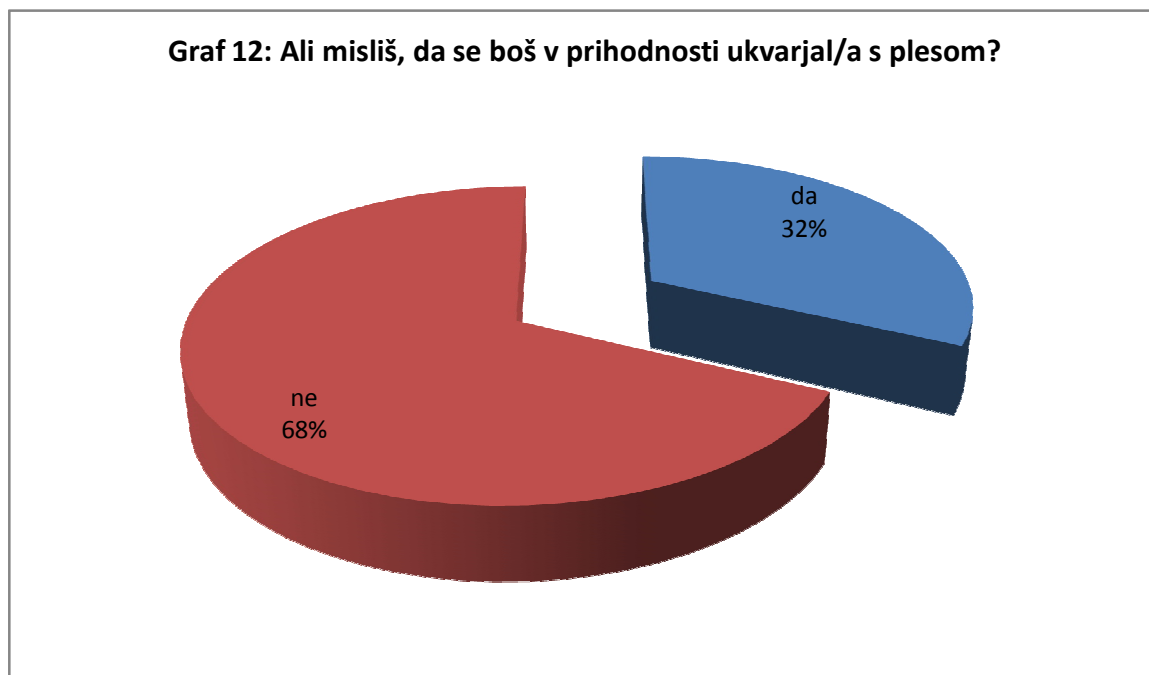
Iz grafa številka 10 je razvidno, da si je največ anketirancev ogledalo predstavo Jungle boy, kar 26%. Na drugem mestu je predstava Hrestač, na tretjem Labodje jezero in na četrtem Don Kihot.

11. Napiši svoje mnenje o predstavi.

Kar 77% vseh anketirancev je izrazilo pozitivno mnenje o gledanih predstavah. Med tem ko jih je samo 11% ocenilo negativno.

12. Ali misliš, da se boš v prihodnosti ukvarjal/a s plesom?

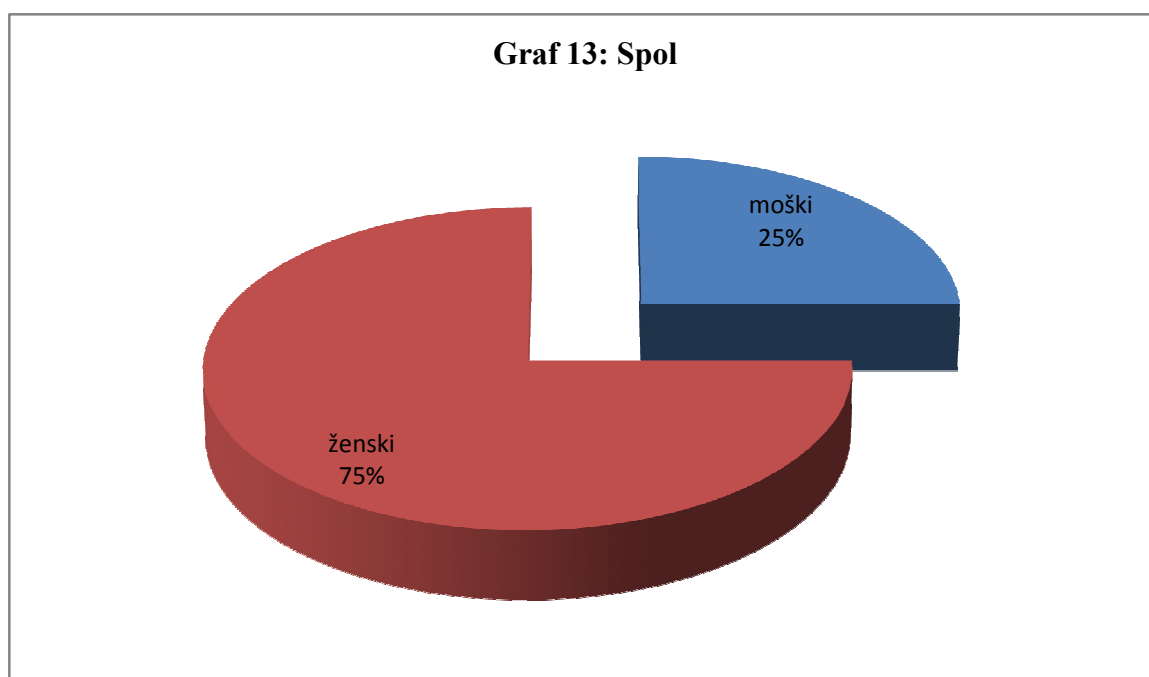
Iz grafa številka 12 je razvidno, da se jih več kot 60% ne namerava v prihodnosti ukvarjati s plesom in le 32% o tem razmišlja.

10 ANKETA MED PLESALKAMI MODERNEGA JAZZA IN BALETA PLESNE IZBE MARIBOR IN ANALIZA PODATKOV

Anketa za plesalke in plesalce modernega jazza

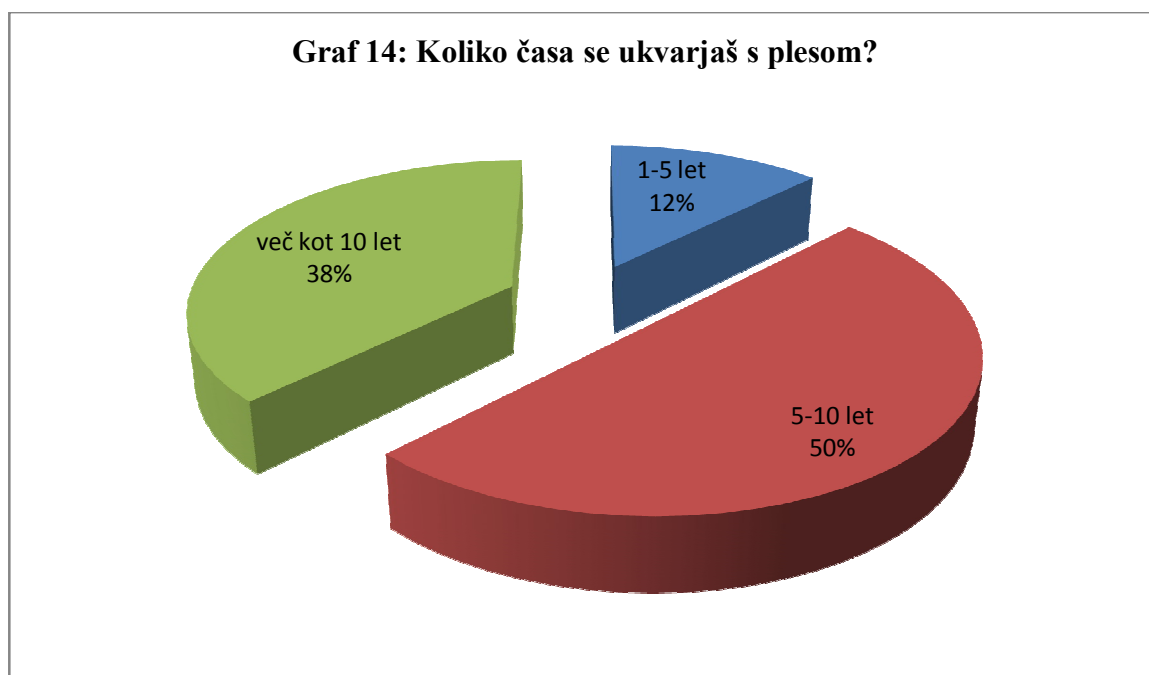
V anketi je sodelovalo 8 plesalcev modernega jazza.

1. Spol

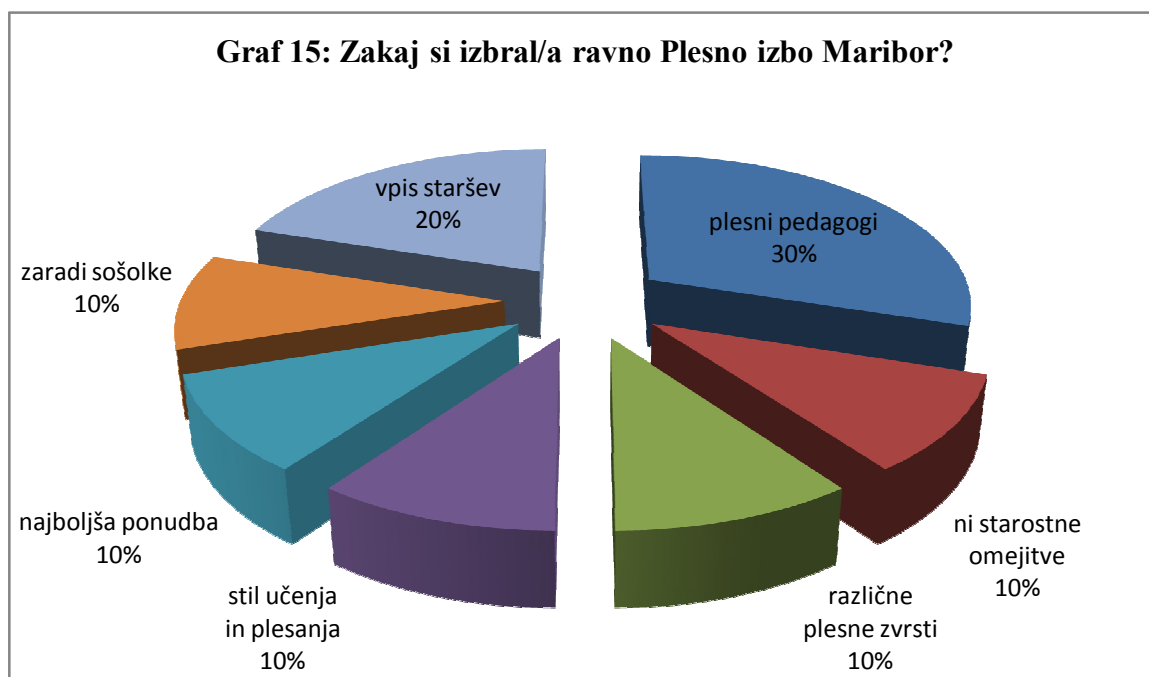
Iz grafa številka 2 je razvidno, da je večina plesalcev modernega jazza na Plesni izbi Maribor ženskega spola.

2. Koliko časa se ukvarjaš s plesom?

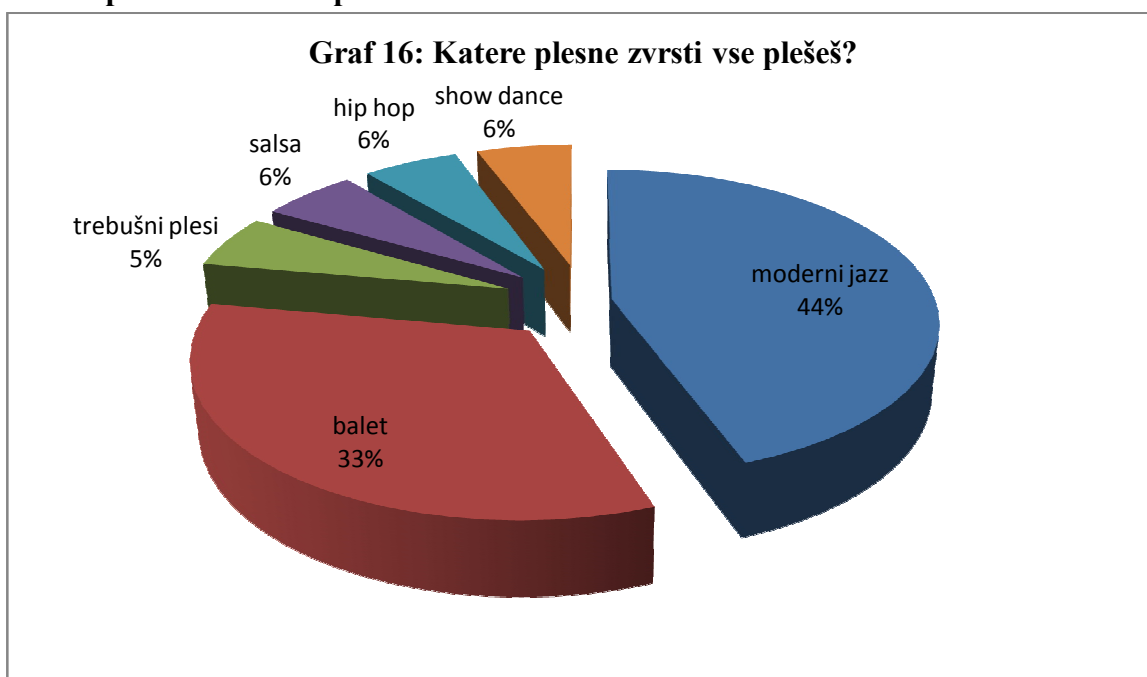
Iz grafa številka 2 je razvidno, da se polovica vseh anketirancev ukvarja s plesom 5 do 10 let. 38% se jih ukvarja več kot 10 let, najmanj pa se jih ukvarja s plesom manj kot 5 let.

3. Zakaj si izbral/a ravno Plesno izbo Maribor?

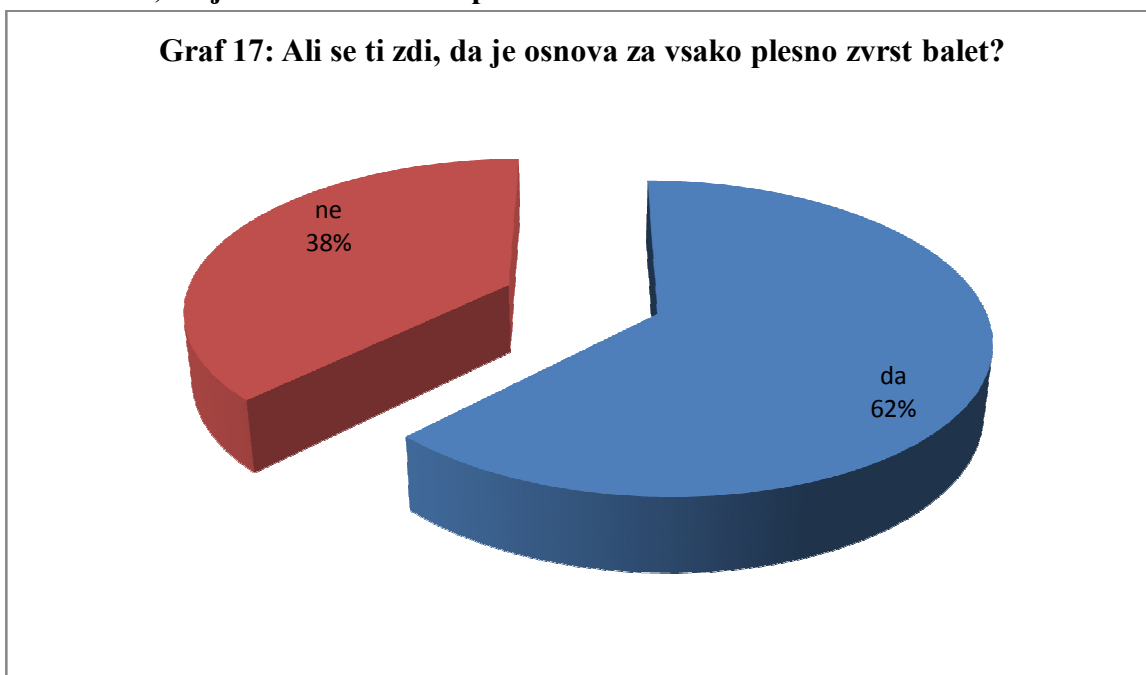
Iz grafa številka 15 je razvidno, da je 30% vseh anketirancev izbralo prav Plesno izbo zaradi plesnih pedagogov. 20% zaradi vpisa staršev, ostalih 10% pa se razdeli med odgovore (zaradi sošolke, najboljša ponudba, stil učenja in plesanja, različne plesne zvrsti, ni starostne omejitve).

4. Katere plesne zvrsti vse plešeš?

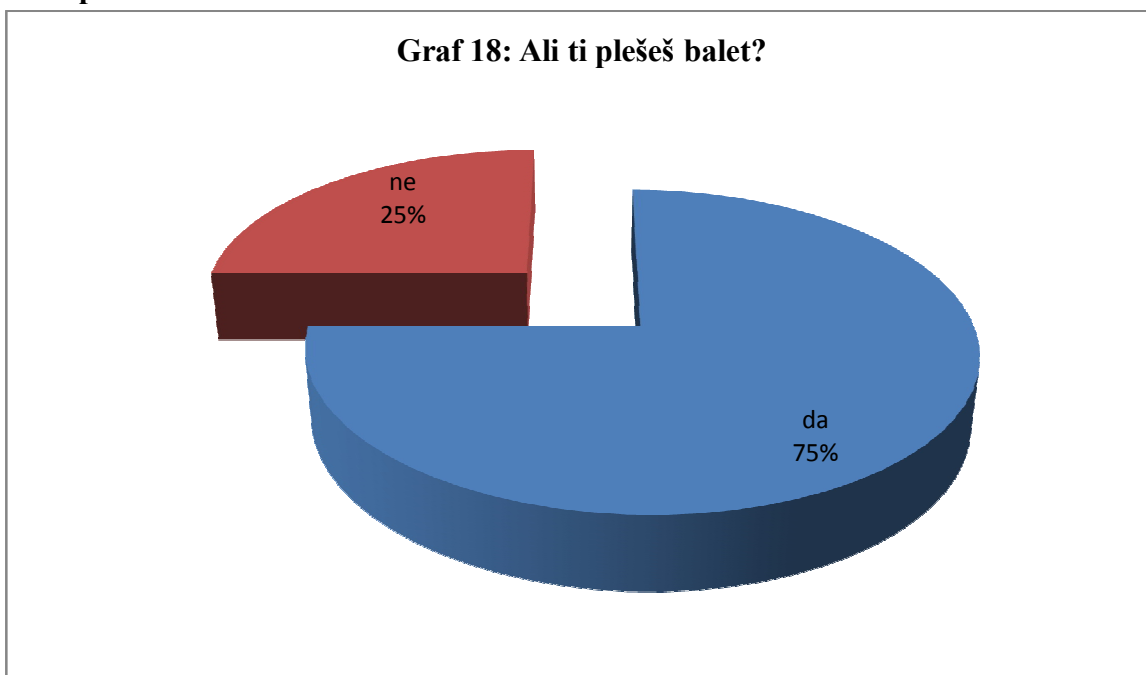
Iz grafa številka 16 je razvidno, da večina plesalcev poleg modernega jazza pleše še druge plesne zvrsti. Kar 33% vseh anketirancev se je odločilo še za balet. Nekaj med njimi pa pleše še druge plesne zvrsti (show dance, hip hop, salso, trebušni ples).

5. Ali se ti zdi, da je osnova za vsako plesno zvrst balet?

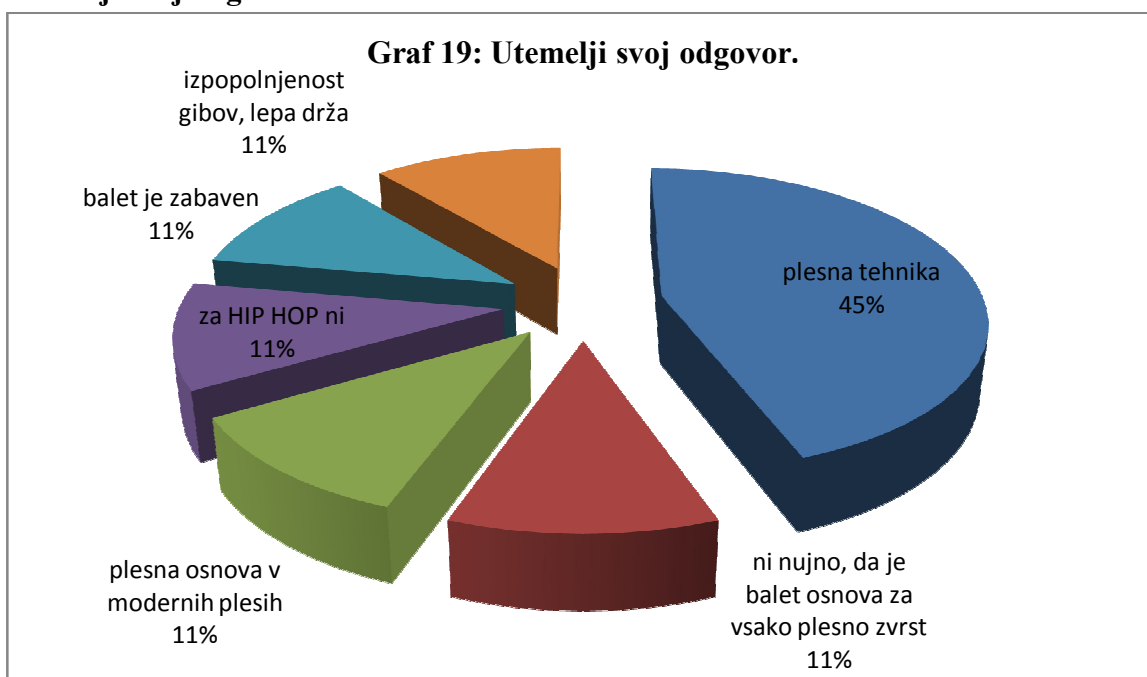
Iz grafa številka 17 je razvidno, da več kot 60% vseh anketirancev meni, da je osnova za vsako plesno zvrst prav balet.

6. Ali ti plešeš balet?

Iz grafa številka 18 je razvidno, da jih več kot 70% pleše tudi balet.

7. Utemelji svoj odgovor.

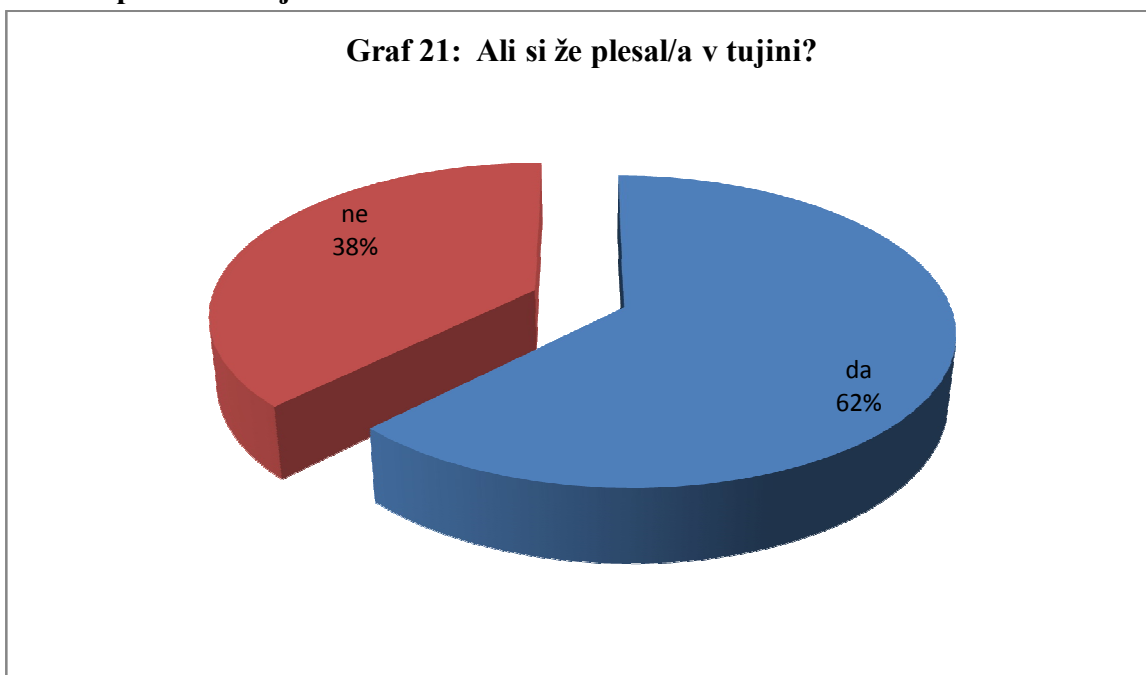
Iz grafa številka 19 je razvidno, da je kar 45% vseh anketirancev je izbralo balet zaradi plesne tehnike. 11% vseh anketirancev pa meni, da je lahko tudi zabaven, prispeva k izpopolnjenosti gibov, lepi drži in je plesna osnova v modernih plesih.

8. Ali se želiš profesionalno ukvarjati s plesom?

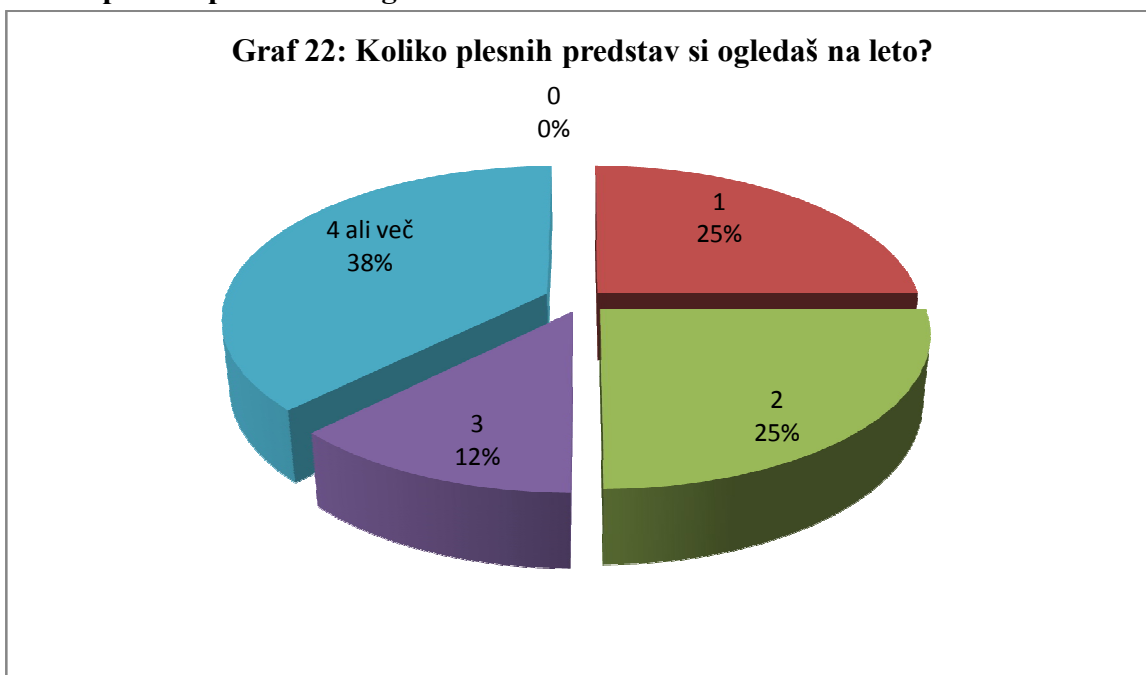
Iz grafa številka 20 je razvidno, da se večina (88%) vseh anketirancev ne želi profesionalno ukvarjati s plesom.

9. Ali si že plesal/a v tujini?

Iz grafa številka 21 je razvidno, da je več kot polovica vseh anketirancev že kdaj plesalo v tujini.

10. Koliko plesnih predstav si ogledaš na leto?

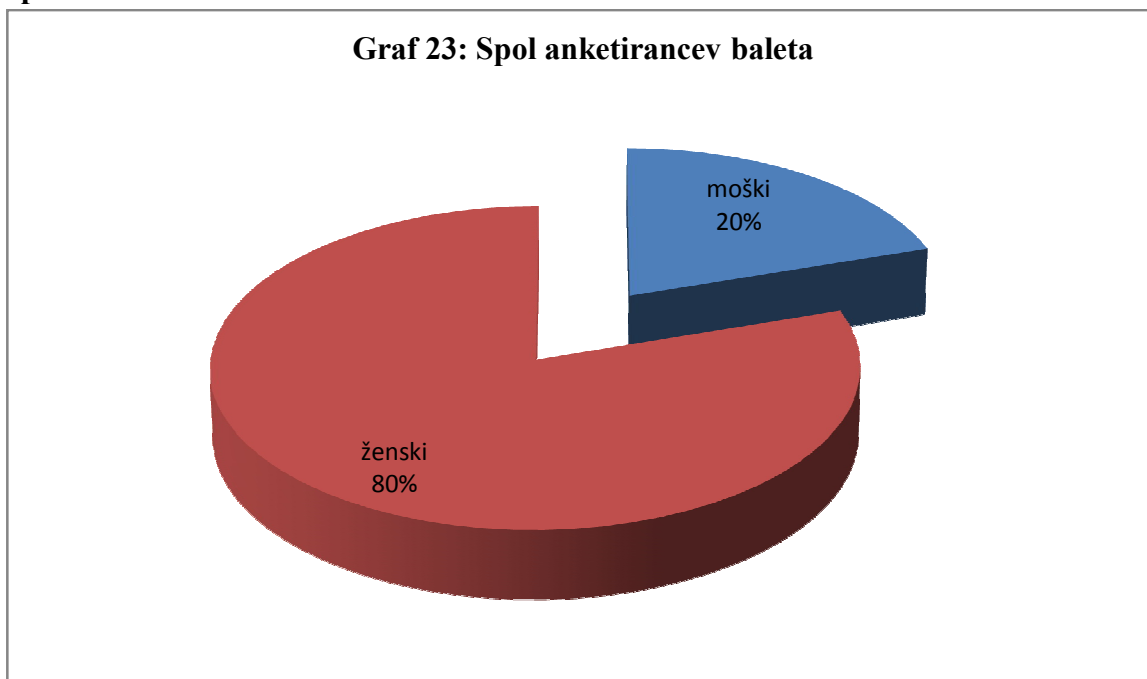

Iz grafa številka 22 je razvidno, da si več kot 30% vseh anketirancev ogleda 4 ali več plesnih predstav na leto.

Anketa za plesalce in plesalke baleta na Plesni izbi Maribor

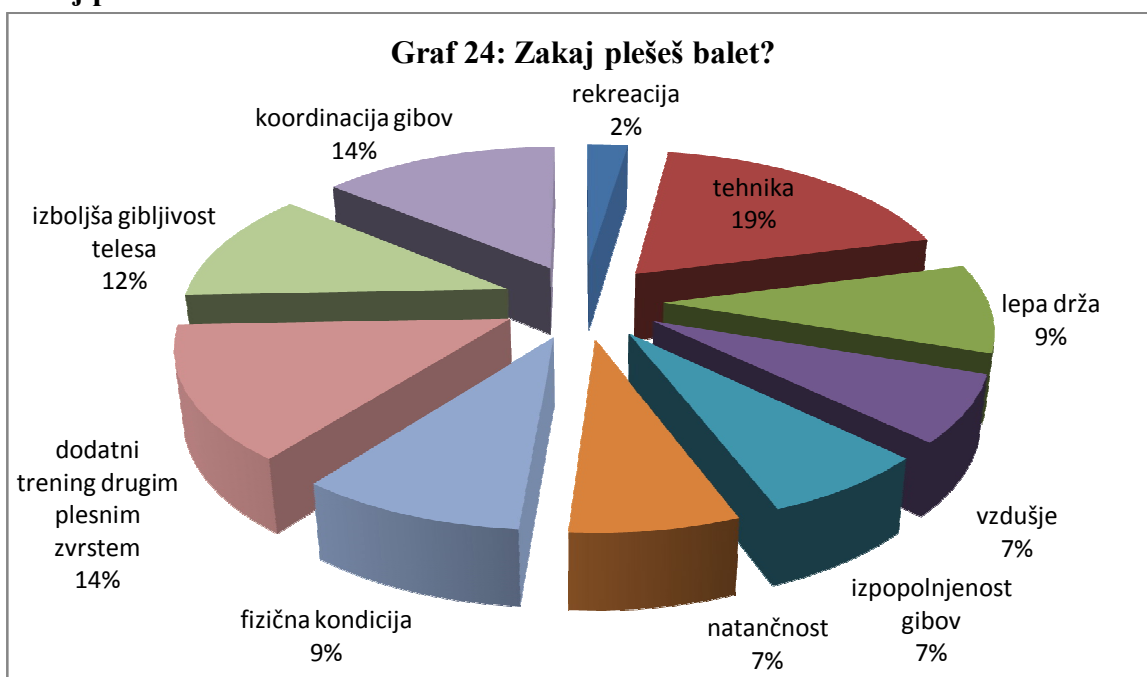
V anketi je sodelovalo 10 plesalcev baleta.

1. Spol

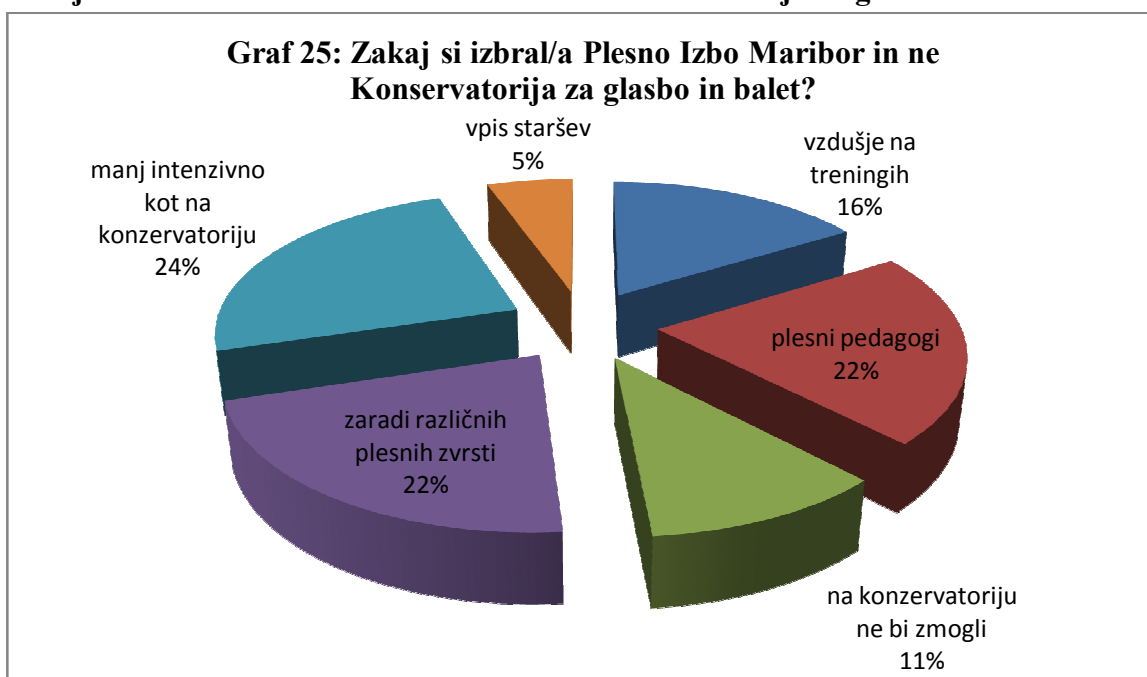
Iz grafa številka 23 je razvidno, da je večina anketiranih plesalcev Plesne izbe Maribor ženskega spola.

2. Zakaj plešeš balet?

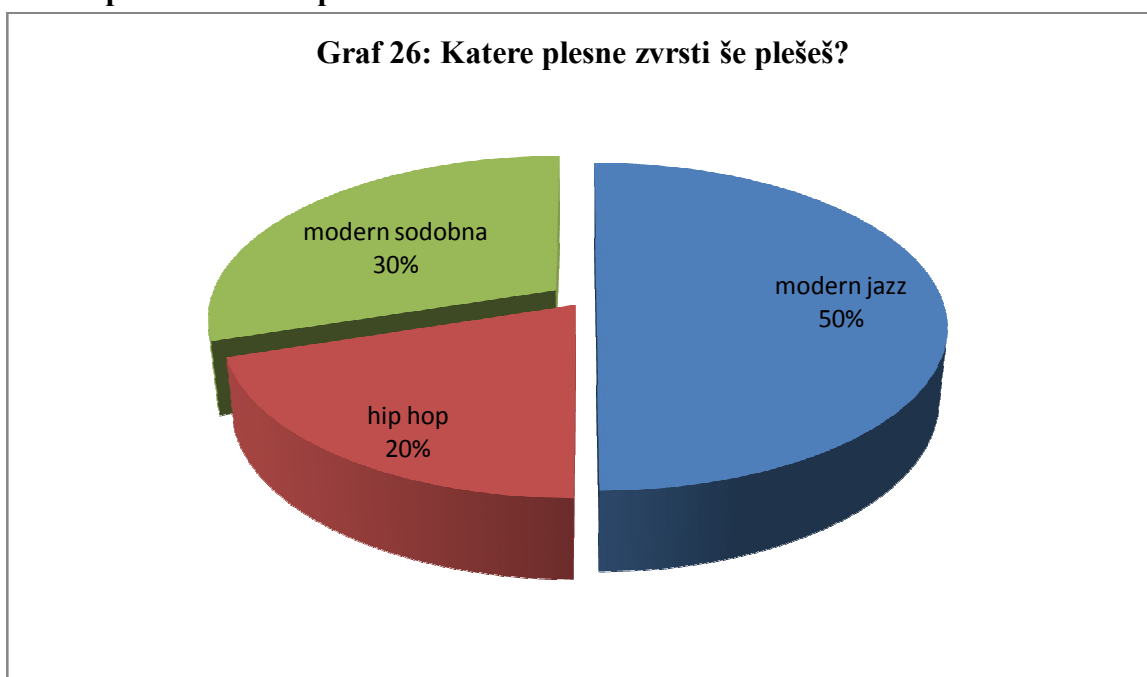
Iz grafa številka 24 je razvidno, da so odgovori vseh anketiranih plesalcev zelo različni.

3. Zakaj si izbral/a Plesno Izbo Maribor in ne Konservatorija za glasbo in balet?

Iz grafa številka 25 je razvidno, da so odgovori vseh anketiranih plesalcev baleta zelo različni.

4. Katere plesne zvrsti še plešeš?

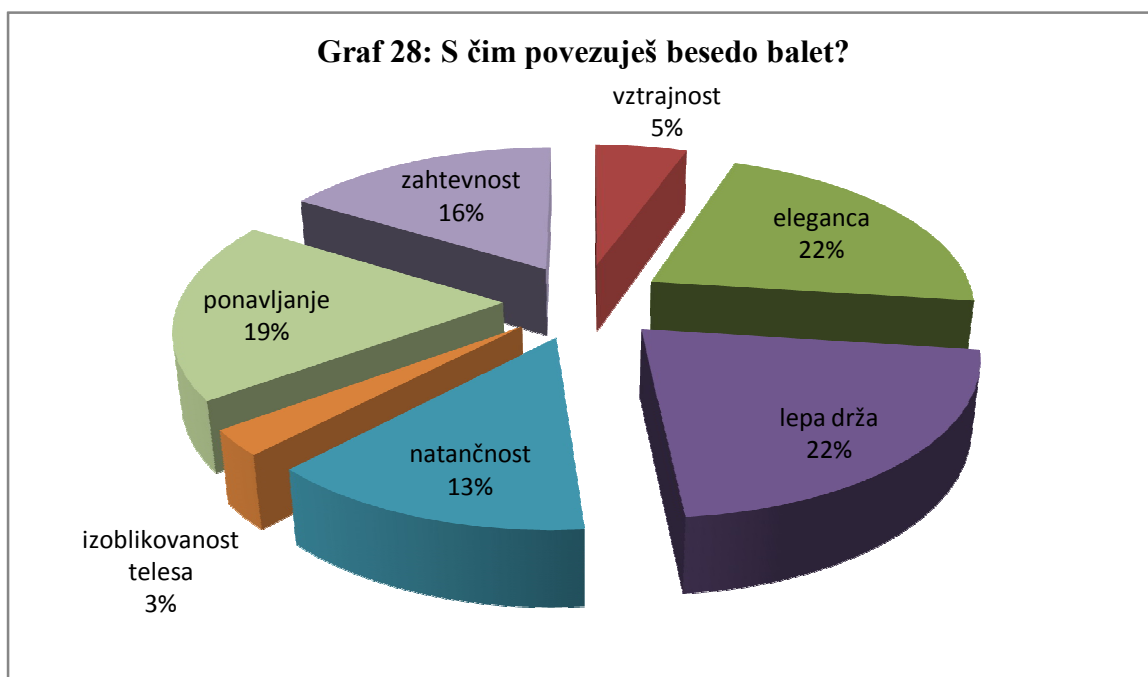
Iz grafa številka 26 je razvidno, da polovica vseh anketiranih plesalcev pleše zraven baleta še moderni jazz, 30% modern sodobna in 20% hip hop.

5. Ali se ti zdi, da je osnova za vsako plesno zvrst balet?

Iz grafa številka 27 je razvidno, da je 80% vseh anketiranih plesalcev prepričanih, da je balet osnova za vsako plesno zvrst.

6. S čim povezuješ besedo balet?

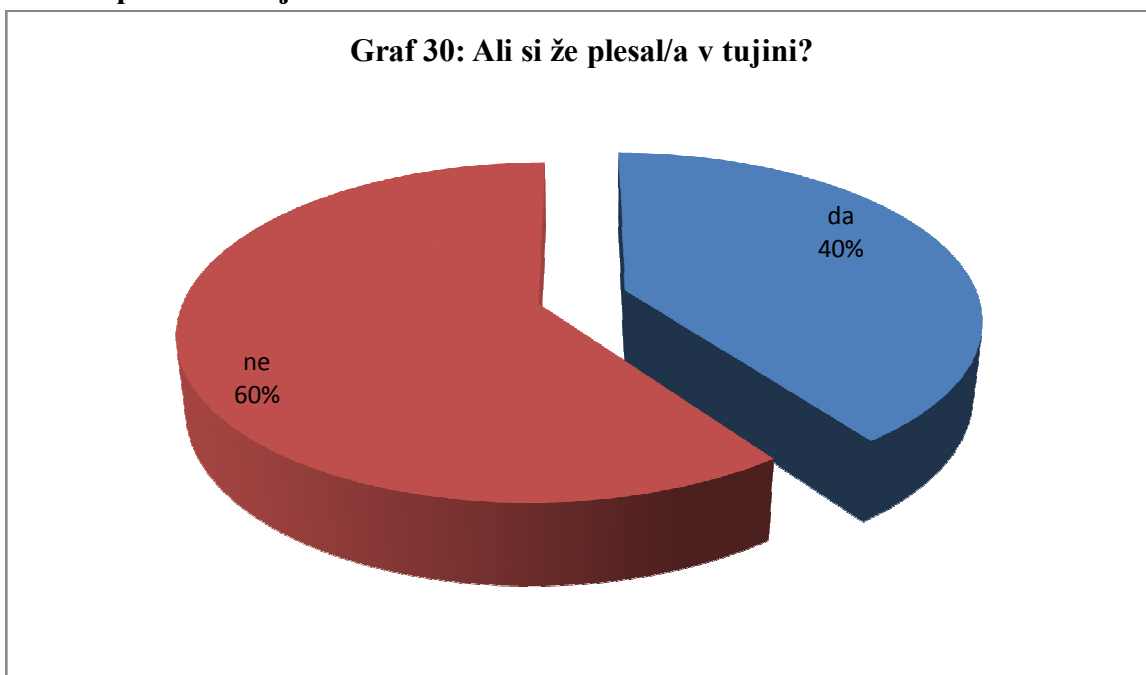
Iz grafa številka 28 je razvidno, da so odgovori vseh anketiranih plesalcev baleta zelo različni. Od elegance, lepe drže, ponavljanja, zahtevnosti in natančnosti.

7. Ali se želiš profesionalno ukvarjati s plesom?

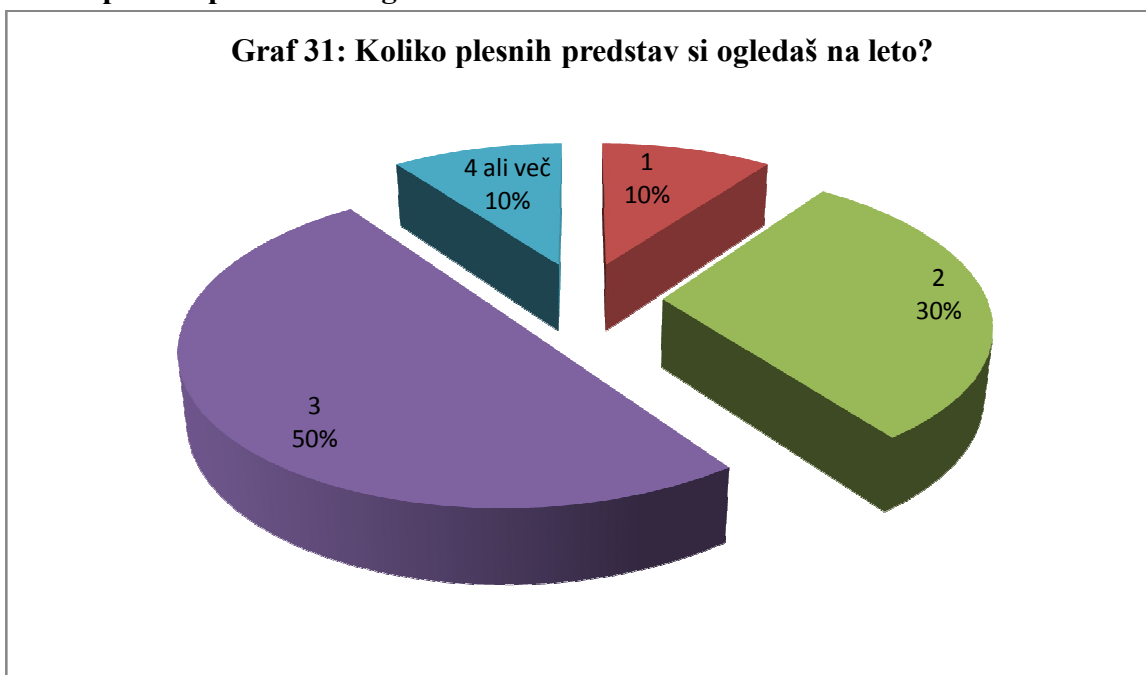
Iz grafa številka 29 je razvidno, da se jih 60% ne želi profesionalno ukvarjati s plesom, 40% pa.

8. Ali si že plesal/a v tujini?

Iz grafa številka 30 je razvidno, da jih je že 60% plesalo v tujini in 40% še ne.

9. Koliko plesnih predstav si ogledaš na leto?

Iz grafa številka 31 je razvidno, da si polovica vseh anketiranih plesalcev ogleda vsaj 3 plesne predstave na leto.

11 REZULTATI

Po 1. anketi sodeč se večina anketirancev ukvarja s kakšno izven šolsko dejavnostjo. Vendar pa ta podatek ne drži povsem. Npr. nekateri moji sošolci so odgovorili na vprašanje: Ali se ukvarjajo s kakšno izven šolsko dejavnostjo z da, čeprav vem, da se že nekaj mesecev ne. Nekateri tudi že več kot leto dni. Še vedno večina anketirancev, ki se ukvarjajo s plesom, prisega na bolj znane plesne zvrsti, kot je hip hop in tega ne bi zamenjali. Tudi balet jih ne zanima preveč. Balet pa povezujejo predvsem z besedami kot so: eleganca, zahtevnost, natančnost, nekateri pa tudi z mučenjem. Kar 74% vseh anketirancev si je že ogledalo katero izmed navedenih plesnih ali baletnih predstav. Največkrat gledani predstavi sta bili Jungle boy (v izvedbi English student theater, II. gimnazije Maribor) in Hrestač. Ogled teh dveh predstav je bil organiziran s strani šole. Odstotek gledanih predstav se je pri dijakih povečal. To pa zaradi tega, ker so si ogledali predstave v sklopu predmeta glasbena vzgoja. Pozitivno mnenje o predstavi je izrazilo kar 77% vseh anketirancev, kar ni presenetljivo, saj je bila predstava Jungle boy res odlično izvedena in primerna za vse starosti. Kljub lepim in pozitivnim mnenjem o predstavi se večina vseh anketirancev v prihodnosti ne želi ukvarjati s plesom.

Po 2. in 3. anketi sodeč je večina plesalcev ženskega spola. 50% se jih s plesom ukvarja več kot 5 let. Plesno izbo Maribor so plesalci izbrali zaradi plesnih pedagogov, stila učenja in plesanja, vzdušja na treningih, zaradi velike ponudbe in ker ni starostne omejitve. Plesalci so mnenja, da baletnih treningov na Konservatoriju za glasbo in balet ne bi zmogli. Plesalci modernega jazza dopolnjujejo svoje plesno znanje še z baletom, baletni plesalci pa z modernim jazzom. Večini izmed njih se zdi, da je balet osnova za vse druge plesne zvrsti. Zato ga kar 75% vseh anketiranih plesalcev modernega jazza tudi pleše. Baletni plesalci povezujejo besedo balet največ z eleganco, lepo držo, ponavljanjem in zahtevnostjo. Kljub temu da večina plesalcev pleše že več kot 6 let, se s plesom profesionalno ne bodo ukvarjali. Več kot polovica izmed njih je že plesala v tujini. V povprečju si na leto ogledajo 3 predstave.

12 ZAKLJUČEK

Ob delu te raziskovalne naloge sem zelo uživala. Prebiral sem različno poučno literaturo. Opravila ankete in prišla do zanimivih spoznanj. Ob intervjujih sem bolje spoznala svoje plesne pedagoginje, njihov plesni razvoj in njihovo pestro plesno delovanje.

Ob zaključku svoje raziskovalne naloge sem si zastavila vprašanje, zakaj ples in umetnost nasploh nista bolje zastopana v predmetniku osnovnih in srednjih šol. V predmetniku imamo predmeta glasbeno in športna vzgojo. Pri glasbeni vzgoji se s samo plesno dejavnostjo ne seznanjamo veliko, če pa že, je temu namenjeno zelo malo ur. Pri športni vzgoji pa se iz leta v leto učimo iste plesne gibe in ponavljamo le osnovne korake posameznih plesov.

Predstave, ki si jih ogledamo v okviru kulturnih dni na naši šoli, so po mojem mnenju velikokrat neustrezne in letom neprimerne, čeprav imamo v Mariboru kar nekaj možnosti, da bi to spremenili. Imamo gledališče, amfiteater na II. gimnaziji, Narodni dom in še razne druge kulturne ustanove.

Prišla sem do zaključka, da bi morali umetnost bolje predstaviti in približati mladim. Zato bi morali skrbeti tako naša država, kot naše šole in tudi starši, kajti umetnost vpliva na vsestranski razvoj vsakega izmed nas. Je tista strma, skoraj navpična pot, po kateri se človeško bitje zmore približati Nepoimenljivemu.

Pri svojem raziskovalnem delu sem določene hipoteze potrdila, določene pa ovrgla.

Potrdila sem naslednje hipoteze:

- da se manj kot 30% anketiranih plesalcev želi s profesionalno ukvarjati s plesom,
- večina anketiranih plesalcev in intervjuvanih plesnih pedagogov se zaveda pomena baleta.

Ovrgla pa:

- da se manj kot 30% učencev naše šole ukvarja s kakšno izven šolsko dejavnostjo,
- da se manj kot 10% anketirancev ukvarja s plesom,
- da se manj kot 5% anketirancev ukvarja z baletom,
- da anketiranci niso dovolj kulturno izobraženi,
- da se več kot 70% anketiranih plesalcev ukvarja s plesom več kot 5 let,
- da več kot 50% anketiranih plesalcev pleše več plesnih zvrsti.

13 SEZNAM VIROV IN LITERATURE

13.1 Literatura

- 1 CASTLE, K. 1997. *Najlepša knjiga o baletu*. Tržič: Učila d.o.o.
- 2 MEJAČ, J. 2005. *Danseur noble*. Ljubljana: Gorenjski tisk d. d.
- 3 Dr. NEUBAUER, H. 1997. *Razvoj baletne umetnosti v Sloveniji I*. Ljubljana: Forma 7 d.o.o.
- 4 Dr. NEUBAUER, H. 1999. *Razvoj baletne umetnosti v Sloveniji II*. Ljubljana: Forma 7 d.o.o.
- 5 OTRIN, I. 1998. *Razvoj plesa in baleta*. Ljubljana: Debora.
- 6 SACHS, C. 1997. *Svetovna zgodovina plesa*. Ljubljana: ZPS d.o.o.
- 7 TOMA, H., SIEVERT, H. 2009. *Moja prva knjiga o baletu*. Tržič: Učila International.
- 8 VOGELNIK, M. e tal. 1990. *Leksikoni Cankarjeve založbe ples*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- 9 Dr. ZAGORC, M. e tal. 1998. *Jazz ples*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

14 ANKETNI VPRAŠALNIK 1

Sem osmošolka in delam raziskovalno nalogo z naslovom Kakor da je vse en sam trenutek. Pred tabo je anketa, ki je anonimna. Prosila bi te, da odgovoriš na naslednja vprašanja in izpolnjeno anketo vrneš svojemu razredniku.

1. Spol (obkroži)
 - a) Moški
 - b) Ženska

2. Se ukvarjaš z kakšno izven šolsko dejavnostjo?
 - a) DA
 - b) NE

3. Če si pri prejšnjem vprašanju odgovoril/a z DA napiši s katero.

POZOR! Na vprašanja od 4 do 6 odgovarjajo samo tisti kateri se ukvarjajo s plesom!

4. S katero zvrstjo plesa se ukvarjaš?

5. Si razmišljal/a, da bi zamenjal zvrst plesa?
 - a) DA
 - b) NE

6. Te je kdaj zanimal balet in kaj te je pri njem pritegnilo?

7. Si kdaj razmišljal/a, da bi začel/a plesati?
- a) DA
 - b) NE
8. S čim povezuješ besedo balet? (Možnih je več odgovorov)
- a) Mučenje
 - b) Vztrajnost
 - c) Eleganca
 - d) Lepa drža
 - e) Natančnost
 - f) Izoblikovanost telesa
 - g) Dolgočasnost
 - h) Monotonost (ponavljajoče vaje, gibi..)
 - i) Ponavljanje
 - j) Zahtevnost
 - k) Drugo _____
9. Si si že ogledal/a plesno ali baletno predstavo?
- a) DA
 - b) NE
10. Če si na prejšnje vprašanje odgovoril/a z DA obkroži katero.
- a) Hrestač
 - b) Romeo in Julija
 - c) Don Kihot
 - d) Jungle boy (English student theater)
 - e) Labodje jezero
 - f) Giselle
 - g) Sylvia
 - h) Trnjulčica
 - i) Pepelka
 - j) Grk zorba
 - k) Drugo _____

11. Napiši svoje mnenje o predstavi.

12. Ali misliš, da se boš v prihodnosti ukvarjal/a s plesom?

- a) DA
- b) NE

Hvala za sodelovanje! ☺

15 ANKETNI VPRAŠALNIK 2

1. Spol

- a) Moški
- b) Ženska

2. Koliko časa se ukvarjaš s plesom?

- a) 1-5 let
- b) 5-10 let
- c) Več kot 10 let

3. Zakaj si izbral/a ravno plesno izbo Maribor?

4. Katere plesne zvrsti vse plešeš?

5. Ali se ti zdi, da je osnova za vsako plesno zvrst balet?

- a) DA
- b) NE

6. Ali ti plešeš balet?

- a) DA
- b) NE

7. Utemelji svoj odgovor.

8. Ali se želiš profesionalno ukvarjati s plesom?

- a) DA
- b) NE

9. Ali si že plesal/a v tujini?

- a) DA
- b) NE

10. Koliko plesnih predstav si ogledaš na leto?

- a) Nič
- b) 1
- c) 2
- d) 3
- e) 4 ali več

Hvala za sodelovanje ☺

16 ANKETNI VPRAŠALNIK 3

1. Spol

- a) Moški
- b) Ženska

2. Zakaj plešeš balet?

3. Zakaj si izbral/a Plesno Izbo Maribor in ne Konservatorija za glasbo in balet?

4. Katere plesne zvrsti še plešeš?

5. Ali se ti zdi, da je osnova za vsako plesno zvrst balet?

- a) DA
- b) NE

6. S čim povezuješ besedo balet?

- l) Mučenje
- m) Vztrajnost
- n) Eleganca

- o) Lepa drža
- p) Natančnost
- q) Izoblikovanost telesa
- r) Dolgočasnost
- s) Monotonost (ponavljajoče vaje, gibi..)
- t) Ponavljanje
- u) Zahtevnost
- v) Drugo _____

7. Ali se želiš profesionalno ukvarjati s plesom?

- a) DA
- b) NE

8. Ali si že plesal/a v tujini?

- a) DA
- b) NE

9. Koliko plesnih predstav si ogledaš na leto?

- a) Nič
- b) 1
- c) 2
- d) 3
- e) 4 ali več

Hvala za sodelovanje ☺

**Jazz ni glasbeni hibrid,
temveč čudež ustvarjalne
sinteze**

Rudi Blesh, jazzoslovec

Slika 9: Jazz balet (vir: <http://blog.insureandaway.co.uk/dancing-across-the-continents/jazz-dance/>)